No. 25. Donderdag 19 Juni 1919. 19de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Het Kantoor van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, zal van 16—21 Juni a.s. GESLOTEN zijn.

De Secretaris, E. F. GROOSS.

De Kloet-ramp.

Op initiatief van het Departement van Koloniën is de Kloet-commissie gevormd voor hulpverschaffing aan de betrekkingen van de omgekomenen, en aan hen, die door het verlies hunner bezittingen, tengevolge van de uitbarsting, in kommerlijke omstandigheden zijn komen te verkeeren.

Ontzettend zijn de cijfers van de door de ramp getroffenen, en van hetgeen tengevolge van de jongste Kloet-uitbarsting — de zesde in minder dan een eeuw — verwoest en verdwenen is. Om de weerga te vinden, aldus sprak de Minister bij de installatie der commissie, moet men teruggaan tot de geweldige Krakatau-ramp van 1883.

Waar wij voor een ramp van dien omvang staan, is hulp in den uitgebreidsten zin voor de zwaar beproefde bevolking een dringende eisch. Veel kan en zal in Indië door regeering en ingezetenen gedaan worden om den nood in de geteisterde streken te lenigen. Maar daarnaast zal ook het Nederlandsche volk zich niet onbetuigd laten. Evenals Indië in 1915 hulp bood aan de door watersnood geleden hebbende bevolking van Noord-Holland, zal thans Nederland gaarne uiting geven aan het gevoel van saamhoorigheid, waardoor het aan Indië is verbonden. De Minister was overtuigd, dat de instelling van een commissie tot centraliseering en leiding aan de hulpverschaffing de sympathie heeft van geheel ons volk.

Die woorden zullen ongetwijfeld ingang vinden in de voor Indië zoo sympathiek gevoelende gemoederen van de leden der vereeniging „Oost en West".

Opdat ieder hunner daarvan kunne blijk geven, is bij dit nummer gevoegd een inteekenbiljet, dat met het ingevuld bedrag kan worden opgezonden aan het Secretariaat van de vereeniging „Oost en West" te 's-Gravenhage, Heulstraat 17; of aan den Secretaris der afdeeling.

Van de ingekomen bedragen zal melding worden gedaan in het „Koloniaal Weekblad".

Het Dagelijksch Bestuur uit het Hoofdbestuur,

C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, *Voorzitter.*
R. ZUYDERHOFF, *Onder-Voorzitter.*
H. J. A. RAEDT v. OLDENBARNEVELT.
E. F. GROOSS, *Secretaris-Penningmeester.*

Verantwoording der ontvangen gelden:

Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West"	f 100.—
Dr. H. J. Zijlstra, den Haag	„ 10.—
E. G. O. Lange, den Haag	„ 5.—
I. A. Nederburg, den Haag	„ 10.—
N. N., den Haag	„ 1.—
J. P. J. Lucardie, den Haag	„ 20.—
A. Reinders, den Haag	„ 5.—
J. van Lansbergen, den Haag	„ 2.50
H. T. C. van Bijlevelt, den Haag	„ 10.—
Mevrouw I. W. v. K., Leiden	„ 25.—
W. J. M. Michielsen, den Haag	„ 25.—
Prof. C. Spat, Breda	„ 5.—
Mr. E. Rijke, Leiden	„ 2.50
	f 221.—

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

De Opleiding der Candidaat-Indische ambtenaren.

Ruim een jaar geleden werd door vele oud-Indische bestuursambtenaren een open brief gericht aan de Regeering, waarin gewezen werd op de vele fouten, die der tegenwoordige opleiding van de candidaat-Indische ambtenaren aankleven. Tevens werd hierbij de wijze, waarop een verbetering te verkrijgen ware, aangegeven. De bij uitstek deskundige samenstellers van dezen open brief gaven zoo openlijk te kennen, dat er verandering moest komen, een feit waarvoor de betrokken personen in de eerste plaats hun altijd dank zullen verschuldigd moeten blijven. Maar meer nog. Nadat deze oud-Indische hoofdambtenaren, die voor Insulinde steeds warm blijven voelen, dit hierdoor daadwerkelijk deden blijken, stemden alle betrokken hoogleeraren ten zeerste met hun streven in. Ook zij vonden, dat de toestand zoo niet langer kon voortduren. De studie, die de Indologen zullen moeten volbrengen, is dan ook beslist onvoldoende en onvolledig. Het Indië van thans is niet meer dat van een dertig en minder jaren geleden. De enorme uitbreiding der Europeesche industrie, het steeds blijven aanwassen der Inlandsche bevolking, dier ontwaking, enz. enz. zijn allen aanwijzingen, dat de omstandigheden zich wijzigen. De bestuursambtenaar in de allereerste plaats zal zich, nu zijn bestuurstaak zich steeds meer wijzigt (in het bijzonder op Java), telkens voor onverwachte problemen geplaatst zien, die niet opgelost zullen kunnen worden, door een zij het nog zoo groote kennis van Islam of inzicht in primitieve denkwijzen der Inlanders, maar voor welker oplossing naast deze en andere noodige kennis, waarin wel onderricht wordt gegeven, het vak Economie allereerst diepgaand bestudeerd zal moeten worden.

In het bovenvermeld voorstel wordt dan ook het onderwijs in Economie als verplicht vak voorop gesteld.

Zoo men echter aan dit desideratum al tegemoet komt, blijft er desalniettemin een principieele fout kleven aan het karakter der opleiding.

De toestand is nu n.l. ongeveer als volgt, waarbij we ons voorstellen, dat een middelmatig jongmensch als Indoloog „aankomt". Bedoelde jongeman weet, dat hij aan het einde van 't eerste jaar zijn voorbereidend examen zal moeten afleggen, waarbij we aannemen, dat hij dit met suces doet. Dit was allerminst een zware taak en het was den examinandus dan ook duidelijk geworden, dat hij door wat geregeld Maleisch te lezen, zijn aardrijkskunde van de H. B. S. vermeerderd met een Anhauch van physische geographie van den Indischen Archipel flink op te halen, een van buiten leeren van geschiedenisfeiten en last not least de grondslagen van de rechtsbedeeling van Nederl. Indië en enkele bepalingen uit Regeeringsreglement, B. W. enz. te leeren, zich zonder al te zware inspanning voldoende heeft kunnen bekwamen.

Een weidsch perspectief opent zich nu voor hem. Eerst over twee jaar behoeft hij het eindexamen af te leggen, waar het tenslotte op aan komt. In het tweede jaar is van hard werken dan ook geen sprake; men kent precies de eischen, welke boeken en welke dictaten ,,doorgewerkt'' moeten worden en zal uitermate tevreden zijn, wanneer men een zeker aantal bladzijden van ,,Kleintjes'' b.v. kent en de dictaten op orde heeft. Het derde jaar zal geregeld gewerkt moeten worden, waarbij men aan het eind ervan al dan niet slaagt, maar kan slagen in ieder geval.

Zoo gingen de jaren van studie voor den Indoloog voorbij, die natuurlijk ook een geheel ander verloop kunnen hebben, want zoowel de beneden het middelmatige als de boven het middelmatige staande studenten gebruiken dikwijls meer dan precies de hen toegemeten drie jaren.

Maar zij allen kunnen slechts het eindexamen en ook dit alleen als hun einddoel beschouwen. Daarvoor klaar te zijn, is doel en uitkomst te samen. Er wordt klaar gestoomd voor 't examen, en daarop zoo snel mogelijk weggestoomd naar Indië. Maar men wordt niet wetenschappelijk onderlegd en den studeerenden ontbreekt elke prikkel tot zelfstandig werken buiten zijne examenvakken om en zoo ze al mocht bestaan, productief kan deze arbeid niet worden gemaakt.

En dit alles voelde de oud-Indische hoofdambtenaren en de H.H. Professoren stemden van harte met hunne gevoelens in.

Volgens de voorstellen der samenstellers van den openbrief zou de studie dan ook minstens vijf jaar moeten worden, terwijl men de kroon op z'n werk zou kunnen zetten door te doctoreeren.

Men gevoelt hoe het den studenten (tenminste verschillende onder hen) zou aanvuren, daar zij nu iets zouden kunnen ,,presteeren''.

Tijdens hun academietijd worden èn Indoloog èn diens studie als iets minderwaardigs beschouwd door vertegenwoordigers der andere faculteiten.

Natuurlijk ware het van geen belang, zoo dit alleen zijn oorzaak vond in eventueele onkunde der feiten dier zelfvoldanen. Maar een afgestudeerd candidaat-Indisch-ambtenaar is, laat het ons eerlijk zeggen, op wetenschappelijk gebied een dilettant (de zeer enkele goeden niet te na gesproken), die door de practijk geschikt wordt voor het bestuurswerk.

In Insulinde komt hij te staan tegenover ingenieurs van alle mogelijke takken van dienst, tegenover doktoren en hygiënisten, tegenover gepromoveerden in de rechten, tegenover doktoren in de Oostersche talen, tegenover zoovele andere wetenschappelijke specialisten en ook tegenover degelijke zakenmenschen en bedrijfsleiders. Hij kan hier slechts als tegenwicht laten gelden zijn gezag qua bestuursambtenaar, als *de* man, een gezag in den loop der tijden als zoodanig ontstaan. Innerlijk zal hij zich dikwijls onvoldaan moeten gevoelen, maar ook tegenover de buitenwereld moet zijn positie tenslotte verzwakken.

Zien degenen, die metterdaad hier de verbetering aan kunnen brengen dit alles dan niet in of wordt hier weer op z'n Hollandsch ingegrepen, d.w.z. te laat? Verbeter de opleiding der a.s. bestuursambtenaren en stel degenen, die dit willen in de gelegenheid om te doctoreeren. En het corps der ambtenaren èn Indië èn wetenschap zullen hiermede gebaat zijn.

ABOE SABAR.

Tentoonstelling 300-jarig bestaan van Batavia.

Den 14en Juni j.l. werd in het Stedelijk Museum te Amsterdam de op initiatief van het Koloniaal Instituut ingerichte tentoonstelling ter herdenking van het 300-jarig bestaan van Batavia, geopend.

Tal van genoodigden o.w. Z. Exc. de Minister van Koloniën, de Commissaris der Koningin in Noord-Holland, de burgemeester van Hoorn en vele andere autoriteiten, hadden gevolg gegeven aan de uitnoodiging, om daarbij tegenwoordig te zijn.

De Voorzitter van den Raad van Beheer van het Koloniaal Instituut, de heer Dr. H. F. R. Hubrecht, hield de openingsredé, waarin hij o.m. dank bracht aan al de colleges en personen, die aan de totstandkoming en de inrichting van de tentoonstelling hadden medegewerkt.

Na hem voerde de heer Dr. N. Japikse, directeur van het bureau van 's Rijks geschiedkundige publicatiën te 's-Gravenhage, het woord, waarbij hij de beteekenis van de stichting van Batavia voor Nederland als koloniale mogendheid uiteen zette en wees op den grooten invloed, welken de kolonie zoowel op de economische, als op de staatkundige positie van Nederland heeft gehad en nog heeft.

Vervolgens werd tot de bezichtiging van de tentoonstelling overgegaan, waarbij een aan de bezoekers uitgereikte uitgebreide catalogus uitnemende diensten bewees. Deze met zorg samengestelde catalogus, welke 1074 nummers vermeldt, geeft een bewijs van de uitgebreide verzameling plattegronden, platen, schilderijen, foto's, portretten, boekwerken, enz., welke hier bijeen zijn gebracht en zal niet nalaten, hen, die hem hebben bestudeerd, tot een bezoek aan de tentoonstelling over te halen.

De tentoonstellings-commissie heeft dan ook alle eer van haar werk, vooral nu, door de slechte communicatie met Indië, alles in Nederland moest worden gevonden. De woorden van dank haar door den Voorzitter in zijn openingsrede in het bijzonder gewijd, waren zeker verdiend.

De clou van de tentoonstelling is een olieverfschilderij van den platten grond van het Kasteel en de stad Batavia, op last van Jan Pietersz. Coen vervaardigd, welke, eerst verloren gewaand, later in de nalatenschap van dien grooten vaderlander is teruggevonden. Zij werd door de gemeente Hoorn welwillend voor de tentoonstelling afgestaan.

G.

Het Onderwijs in Indië.

Aan een hoofdartikel in de *Delftsche Courant* van 31 Mei j.l. ontleenen wij:

,,In het Javaansche blad ,,Sri Diponegoro'' wordt de staf gebroken over de Inlandsche leden van den Volksraad, die voor invoering zijn van den militieplicht. Er wordt aldus geredeneerd: ,,Wij, Javanen, zijn nu zacht van aard. Nu gaat men ons ruw maken en ons den bajonet in handen geven. Zijn we echter eenmaal wild geworden, dan zullen we onze Javaansche tanden zetten in het lichaam van hem, die zich dan beschouwt, als het opperhoofd der wilden.''

De bedreiging is duidelijk, doch lichtelijk overdreven. De redactie van ,,Sri Diponegoro'' teekent bij dit artikel aan, dat de voorstanders van militie uitgaan van de gedachte, dat Indië eenmaal vrij zal zijn en dan een eigen leger moet hebben. Daar moet dus nu aan gewerkt worden. Doch streven naar Indië's vrijheid is schoon. Evenwel zullen we die vrijheid nooit bereiken, als we dom blijven. Eerst moet er daarom zijn: ''meer onderwijs.

De redeneering van de redactie kunnen we volkomen onderschrijven. Wie het Javaansche volk kent, om alleen nu maar te blijven bij de Javanen, de lëzers van ,,Sri Diponegoro'', weet het, dat meer ontwikkeling in de eerste plaats noodig is. Over het algemeen is het gros der inlandsche volken analphabeet en zoolang die toestand aanhoudt, komt men niet tot een beteren toestand. Dat wordt begrepen ook door de Nederlandsche regeering, die reeds sinds tal van jaren poogt meer onderwijs onder de bevolking te brengen. De regeering was wel is waar niet altijd gelukkig met de maatregelen, die genomen werden, hinkte nog al eens op twee gedachten, maar het streven om naar een goede richting te zoeken, is niet te miskennen.

De bevolking zelve begint meer en meer mee te werken. De behoefte aan onderwijs wordt steeds meer gevoeld. Het is nog wel waar, dat de ,,Wong tani'' (landbouwer) conservatief, zooals zijn collega's in andere deelen van de wereld, daarvan nog weinig blijk geven, doch in de centra van bevolking is het duidelijk waarneembaar, dat men om onderwijs vraagt.

De regeering staat nu voor een groote moeilijkheid, n.l. voor die van een zeer belangrijk tekort aan leerkrachten. Dat het Nederlandsche volk (ruim 6 millioen) een voldoend aantal onderwijzers kan leveren aan 40 millioen Indonesiërs, dat is onmogelijk. Zelfs indien men aanneemt te vormen een nationaal onderwijzerskorps, met een Europeesch kader, om het zoo eens uit te drukken, zal de Nederlandsche natie daartoe onmachtig zijn. Er moet dus in Indië zelf een veel beter georganiseerde opleiding tot onderwijzer(es) zijn, zoowel voor de Europeesche, als de Chineesche en Inlandsche scholen. Er moet kweekschool-opvoeding komen en dat op een zéér ruime schaal.

Wat de regeering nu doet, is eigenlijk kinderwerk. Indië heeft op het oogenblik noodig de uitzen-

ding van een tweehonderd onderwijzers.

Zal men die krijgen?

Dr. Hazeu, vroeger directeur van onderwijs, vroeg eens: Hebben dan de jongelui in Nederland zoo weinig oog voor de heerlijke roeping, die hen hier in Indië wacht?

Het antwoord moet zijn: Zeker, dat voelen ze wel, maar het gaat de jonge onderwijzers, zooals alle ambtenaren, ze houden ook rekening met zichzelf en met de belooning, welke men hun biedt.

De salarissen zijn beter dan vroeger, maar niet voldoende. Wil de Indische regeering meer onderwijzers uit Nederland zien komen, dan zal ze:

1o. openlijk moeten erkennen, dat ze een belangrijk tekort aan leerkrachten heeft, welk tekort ze nu aanvult met dames, die hoe goed en achtenswaardig ook, de betrekking niet meer achten, dan een geschikt middel om tijdelijk de huiselijke inkomsten wat te versterken;

2o. de salarissen moeten verbeteren en er dus om moeten denken, dat ze zelf het niet in de macht heeft de menschen te dwingen naar Indië te gaan, maar dat ze den dienst zoo aanlokkelijk moet maken, als met billijke eischen overeenkomt;

3o. ze moet aan jong onderwijzend personeel geen hoogere eischen stellen dan aan andere ambtenaren, die zelfs onder betere vooruitzichten worden uitgestuurd; geen praktijkjaren.

De waarborg, dat ze behoorlijk hebben afgestudeerd, laat dat dan ook gelden voor onderwijzers en onderwijzeressen.

Men mete niet met twee maten.

Reclame voor de Nederlandsche belangen in het Buitenland.

In eene belangrijke vergadering van de *Centrale Nationale Commissie* — waarin, zooals bekend zal zijn, ook dé Vereeniging „*Oost en West*" vertegenwoordigd is — werd door Baron *Van Tuyll van Serooskerken* het plan ter tafel gebracht, om door eendrachtige samenwerking te komen tot het oprichten van een *Hollandsch Huis* in één of meer hoofdsteden van het buitenland. Hij vestigde er de aandacht op, dat alleen een permanente reclame voor de Nederlandsche belangen leiden kan tot noemenswaardige resultaten en dat daarvoor een Hollandsche zetel onmisbaar is. In zulk een huis moeten gevestigd zijn een vice-consul van Nederland, landbouw- en nijverheidsconsulaten; daar moeten alle mogelijke inlichtingen omtrent Nederland en zijne koloniën kunnen worden verkregen, terwijl er voorwerpen van Nederlandsche kunst en kunstnijverheid geëxposeerd moeten kunnen worden.

De tijdsomstandigheden wijzen er op, dat het voor ons, Nederlanders — willen wij niet geheel aan de achterhand komen — zaak is, om met energie en ondanks groote opofferingen tot dergelijke stichtingen te komen. *Spanje* en *Zweden* hebben reeds zulk een huis in *Amerika; Zweden* heeft er ook een in *Zwitserland*.

Bij de discussie over deze aangelegenheid werd er op gewezen, dat de Nederlandsche koloniën in een dergelijk Huis niet vergeten mochten worden, en dat de aandacht voor de instelling verhoogd diende te worden door een specifiek Nederlandsche buiten- en binnen-architectuur.

De vergadering besloot, zich in verbinding te stellen met de Departementen van Buitenlandsche Zaken, van Landbouw, Handel en Nijverheid en van Koloniën, welker steun voor een dergelijke onderneming niet gemist kan worden, terwijl ook de groote stoomvaart- en spoorwegmaatschappijen en de vooraanstaande groote lichamen op handels-, financiëel- en industriëel gebied voor het plan gewonnen moeten worden.

Moge de onderneming gelukkig slagen! G.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De beteekenis van Groothandel, Industrie en Cultuuronderneming voor de inlandsche huishouding.

Onder dezen weidschen titel komt een „Ingezonden" voor in *De Loc.*, waarin E e n J a v a a n voornamelijk de voordeelen van de suikerindustrie bepleit.

Schr. acht het over het algemeen meer voor- dan nadeelig dat op Java groote kapitalen ten bedrage van honderden millioenen in verschillende zaken zijn belegd.

En dan bespreekt schr. de suikerindustrie, en becijfert het voordeel daarvan als volgt: Er zijn 200.000 bahoes met suikerriet beplant, terwijl voor elke bahoe gedurende 1½ jaar ƒ 300.— aan de bevolking uitbetaald wordt in den vorm van grondhuur en arbeidsloonen.

Bewerkt de bevolking zelf de gronden, zoo krijgt ze per bahoe voor 2 maal padi en een keer polowidjo planten 35 pikols beras, waarbij de polowidjo oogst gelijkgesteld is met 5 picol beras. De waarde van één picol beras op ƒ 6.— stellende, geeft dat een inkomen van 35 maal ƒ 6.— is ƒ 210.—. Dit verminderd met ƒ 60.— voor de onkosten geeft een zuivere winst van ƒ 150.—, waaruit volgt, dat de suikercultuur de bevolking ƒ 150.— per bahoe meer opbrengt, hetgeen voor 200.000 bahoes 30 millioen gulden bedraagt in 1½ jaar of 20 millioen per jaar.

Daar de bergcultures in den regel aangelegd worden op woeste gronden, neemt schr. aan, dat het voordeel van de cultuur, van andere gewassen, o.a. tabak, thee, rubber, koffie, cacao, kina e.d., voornamelijk bestaat in de daarvoor uitgegeven koelieloonen. Hij schat dat de bevolking daarvan 10 millioen meer geniet dan bij eigen bebouwing.

Schr. schat, dat de particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen, fabrieken, enz. 5 millioen per jaar onder de bevolking brengen.

De handelshuizen en geldinstellingen geven weinig of geen voordeel aan de bevolking, doch zijn noodig voor andere bedrijven.

Het bedrag van de sommen, die door den arbeid van vreemd kapitaal in de handen der bevolking komen, schat schr. globaal op 35 millioen. Daarenboven heeft het vreemde kapitaal zich bij rampen of ziekten niet onbetuigd gelaten. En schr. spreekt de verwachting uit, dat in dezen tijd van voedselschaarschte de verschillende cultures bereid zullen gevonden worden om een deel van hun winsten voor de voedselvoorziening af te staan.

„Als hier op Java geen vermogende lichamen en personen waren en de groote massa van de Inlanders was, door karaktergebreken en geringe kundigheden nog onbeholpen als nu, dan zou er bij calamiteiten niemand zijn om het volk te helpen. De Regeering zou ook niet veel kunnen doen in het belang van de bevolking; want de middelen, waarover zij thans kan beschikken, hangen voor een groot deel af van de hooge vlucht, die handel, landbouw en nijverheid hebben genomen."

Tegen de beweringen van E e n J a v a a n teekent in hetzelfde blad E e n J a v a n e n-o p h e f f e r protest aan en, zelf jaren lang padi- en polowidjoplanter, komt hij tot een geheel andere becijfering en diensvolgens tot een andere slotsom. Volgens hem geven 2 padi-oogsten op de door de suikerfabriek ingehuurde, dus goed bevloeibare gronden, als minimum 2 maal 20 picols beras, terwijl de netto winst van een polowidjo oogst op ƒ 50.— per bouw gesteld mag worden. In normale tijden den gemiddelden rijstprijs op ƒ 8.— stellende, komt men voor 2 padi-oogsten tot 40 maal ƒ 8.— is ƒ 320.—; hierbij de ƒ 50.— van den polowidjo-oogst, geeft een totaal van ƒ 370.—, welke som geheel in handen der bevolking komt. Rekent men ƒ 70.— voor arbeidsloon, zoo heeft de tani in 18 maanden een inkomen van ƒ 300.— of van ƒ 15.— per maand, terwijl E e n J a v a a n juist op de helft daarvan komt. Een ieder, die den Inlandschen landbouwer kent, weet, dat hij er niet aan denkt koeliearbeid te verrichten, daar hij een beter bestaan heeft met zijn grond te bewerken.

Als redenen waarom de man zoo dom is zijn gronden te verhuren, geeft schr. aan: de omstandigheden, die hem daartoe noodzaken; het verleidelijk systeem van voorschot geven; het juiste moment van belasting inning door de loerahs, die, evenals verschillende hoogere ambtenaren, gedreven door de presentjes, die ze krijgen, er toe meewerken om met lis-

tige argumenten de tani's te dwingen hun gronden te verhuren. Schr., die zelf 5 jaar in de suiker gewerkt heeft en de omkooperij-posten moest boeken, weet hiervan mee te praten.

Ten slotte komt W o n g T a n i Sr. zich in het twistgeschrijf mengen met de opmerking, dat J a v a n e n-o p h e f f e r twee factoren geheel veronachtzaamt, n.l. 1e dat misoogst, misgewas, enz. niet in rekening gebracht wordt, terwijl de exploitatierisico toch niet is weg te cijferen voor den eigengrond-bewerkenden tani. De gogol, die zijn grond verhuurt, heeft daar geen rekening mee te houden. Ten tweede, dat 99 pCt. der tani's, die eigen grond bewerken, hun oogst niet opschuren, doch dadelijk aan den man brengen, zoodat de door J a v a n e n-o p h e f f e r berekende opbrengst vrij wel gehalveerd mag worden.

(Men ziet uit het bovenstaande, dat de gevoelens onder de direct belanghebbenden zeer verdeeld zijn aangaande de vraag, of de suikerindustrie voor- dan wel nadeelig is voor den tani. Hoe lang en hoe veel is daarover al niet gestreden!

Het ligt niet in onze bedoeling ons ook maar eenigszins partij te stellen in een dergelijke netelige kwestie; alleen de vermelding, dat we vernamen, dat landbouwkundigen van oordeel zijn, dat de gronden door de suikercultuur op den duur verslechteren. — Red.)

Een tweede H. B. S. of een handelsschool?

Onlangs hadden we gelegenheid in deze rubriek te wijzen op de opening van filiaal-H.B.S.en op plaatsen, waar de toeloop van leerlingen zeer groot is, z. a. te Soerabaja.

De hr. L e y d s heeft nu volgens *De Loc.* in het *M. O.* de vraag gesteld, of het voor Indië's belangrijkst handelscentrum niet wenschelijk is in plaats van een H. B. S. 5-j. c. een middelbare handelsschool te stichten.

Daar van de leerlingen der H. B. S. een groot percentage van den aanvang af bestemd is om in den handel te gaan, zouden deze meer gebaat zijn bij een opleiding, die naast algemeene ontwikkeling degelijke handelskennis geeft. En waar op den duur de filiaal-inrichting toch zal moeten uitgroeien tot een afzonderlijke H. B. S., ligt het voor de hand de scheiding tusschen de leerlingen te voltrekken naar de latere bestemming.

Wel bestaat er te Soerabaja gelegenheid om handelskennis op te doen aan den gouvernementshandelscursus, maar daar deze cursus in den avond gehouden wordt, heeft hij de gewone gebreken van dergelijke cursussen, n.l. veel verzuim, weinig lesuren enz. Het ligt voor de hand om de avondschool om te zetten in een dagschool en dan het onderwijs te brengen op het peil van middelbaar onderwijs.

De hr. L e y d s zou wenschen, dat het onderwijs in de eerste twee klassen geheel gelijk gemaakt werd aan dat eener H. B. S. 5-j. c., omdat na 2 jaren zich dikwijls twee aanduidingen voor de beroepskeuze duidelijk afteekenen, n.l. aanleg en neiging. Alsdan kan overgang naar een andere school zonder bezwaar plaats hebben.

Zijn oordeel grondende op de ervaring, die men aan de middelbare school voor handel en administratie in Den Haag heeft opgedaan, meent schr. dat het onderwijs in de eerste klassen geheel gelijk behoort te zijn aan dat op een H.B.S. met 3-j. c. Het bezwaar, dat de regeering wellicht te Soerabaja naast de H.B.S. 5-j. c. een I. M. S. zou willen openen en er dan voor een M. H. S. geen plaats zou zijn, weerlegt schr. met de cijfers. Bij het begin van den cursus 9/10 bedroeg het aantal leerlingen 298 en dit aantal is met een kleine daling in 11/12 en het daaropvolgende jaar, toen de Techn. school geopend werd, steeds stijgende gebleven, totdat het in 18/19 geklommen was tot 604. Hieruit blijkt, dat er voldoende bevolking is voor drie verschillende scholen.

De vraag, of een handelsschool niet vooral ten goede komt aan den Eur. groothandel en industrie, beantwoordt schr. door er op te wijzen, dat er verschillende gronden zijn, waarop een zoodanige school te verdedigen is ten behoeve der inheemsche bevolking. „Tegenwoordig verlaten de meeste leerlingen, die in den handel gaan de H. B. S. reeds na het derde jaar of eerder. Deze zouden zeker meer neiging vertoonen op school te blijven, als ze daardoor hun vooruitzichten aanmerkelijk konden verbeteren, en in staat waren de werkkrachten te vervangen, die de groote huizen tot nu toe liever uit Nederland betrokken, doch niet zoo gemakkelijk meer kunnen verkrijgen."

Daarenboven voorziet men in de toekomst een economische ontwikkeling der Inl. maatschappij, industrie, handels- en landbouwondernemingen, waarvan de leiding toch zeker niet aan Europeanen moet blijven. „Men bedenke dan echter, dat de leiders van over 20, 25 jaar nu op de schoolbanken zitten! En wil men zich de grootere zaken, door Inlanders gedreven, in een verre toekomst denken, dan blijft toch waar, dat degelijk onderwijs zijn invloed niet beperkt tot de leerlingen alleen, maar doorwerkt tot verhooging van het algemeen peil van kennis en inzicht, juist op economisch gebied zoo hoog noodig in deze landen."

Theorie en praktijk.

De *Deli Crt.* geeft een brokstuk van een soort manifest van de Centrale Sarekat Islam voor de bruine broeders, dat eerst verschenen in de *Oetoesan Hindia*, met volkomen instemming overgenomen werd in *De Beweging*, het blad van Douwes Dekker, als een bewijs, hoe het S. I. bestuur voor den Javaan op de bres staat.

Het bevat een strijdperk tegen het kapitalisme in verband met de inkrimping van den suikeraanplant en een opwekking tot staken:

„De hongersnood komt nu in het land door de kapitalisten, die hier gekomen zijn om winsten te halen en de schatten van dit land te vergaren; de kapitalisten, die het hart hebben om de inlanders van honger te zien omkomen, omdat ze geen grond wenschen af te staan voor den aanplant van voedingsgewassen ten behoeve van de bevolking.

„Zeg verder aan iederen desaman, dat de armoede, ziekte en sterfgevallen door het kapitalisme worden veroorzaakt. Verhuur geen gronden aan de suikerfabrieken of zoo ja, dan tegen behoorlijken prijs.

„Als het mocht gebeuren, dat de regeering buigt voor de macht van den suikerkapitalist en als de vermindering van den rietaanplant niet doorgaat, dan is de tijd voor de Sarekat Islam gekomen om te ageeren.

„Dan, op een gunstig oogenblik, als de suikerfabrieken veel werk hebben, dan zal de S. I. de koelies aanzetten om gezamenlijk te staken, opdat de fabriek niet meer kan werken en een deel van den grond afstaat voor de voedselvoorziening van het volk."

De *Deli Crt.* geeft als haar meening te kennen, dat het prul merkwaardig is, omdat de samenstellers nooit duidelijker hun volkomen onvermogen hadden kunnen bewijzen tot het leiden van de Inlandsche beweging. Want indien de stakingsbeweging doorgezet ware, zou daarmee plots de gansche Inlandsche beweging lam geslagen zijn.

De Inlandsche werkman had een paar weken kunnen honger lijden, de fabrieken zouden winst gemist, ja zelfs verlies geleden hebben, maar de suikerindustrie had dat beter kunnen dragen dan de, door het ontbreken van spaarzaamheid en door afwezigheid van den arbeid, economisch niet weerbare arbeider.

Het blad wil niet verder ingaan op de noodzakelijkheid van aaneensluiting onder fabrikanten en werkgevers, noch over het krankzinnig gebrul tegen het kapitalisme of over de bedreiging van werving voor Deli stop te zetten.

Het wil de aandacht vestigen op het verschil tusschen theorie en praktijk.

„In de vergaderingen en besprekingen met de Regeering altijd schoone woorden en honingzoete beloften. Opkomen voor de sociale rechten van den arbeider, opheffing, leiding, enz. En in de practijk, achter de schermen, opruiing en misdadige prikkeling, soms zelfs van bestuursleden van afdeelingen misdadige handelingen zelf, waarvoor reeds herhaaldelijk presidenten of kringleiders voor den rechter gedaagd werden en met vele jaren gevangenisstraf gestraft."

En dan wijst het blad op het verschil tusschen de lezing van Abdoel Moeis voor een Europeesch publiek te Medan gehouden en op de woorden van het manifest, dat niet slechts één doorloopende opruiing is van de Inl. wereld tegen de kapitalisten, maar waarin Tjokroaminoto en zijn kornuiten zich ook niet ontzien om de werkgevers te beschuldigen van het „vergiftigen" der bevolking met van buiten ingevoerde rijst, die beri-beri veroorzaakt en de Inlanders meer vatbaar maakt voor besmettelijke ziekten als pest, de pokken, cholera, enz.

En als een Inl. arbeider zoo'n *giftmenger van een kapitalist neerslaat*, dan heeft het bestuur dat niet

gezegd, maar dan is het toch verantwoordelijk en vooral een man als Abdoel Moeis, die ter Oostkust heeft kunnen zien, dat de Javaan daar voor geen tiende deel heeft te lijden van de ziekten, die Java teisteren en dat deze in lichaamskracht en physieke geschiktheid hard vooruitgegaan is, sinds hij voet aan wal zette.

De Sarekat Islam is noodig als middel tot vereeniging en ontwaking van den Inlander, maar niet om op te ruien en Koedoes-affaires in de wereld te brengen.

Het groote verschil tusschen theorie en praktijk zal niet verdwijnen, voordat de S. I. zelf haar leiders uitgeworpen en de ware leiders gevonden heeft.

Suriname.

Zooals wij in ons vorig nummer schreven, hebben wij de vergadering van de Eerste Kamer van 6 Juni, waarin de begrooting van Suriname voor 1919 behandeld is, niet kunnen bijwonen. Misleid door het korte verslag in de dagbladen, zeiden wij, dat de begrooting, na een korte gedachtenwisseling tusschen de heeren *van Kol*, *de Waal Malefijt* en den *Minister van Koloniën*, zonder hoofdelijke stemming was aangenomen. Wij gaven tevens te kennen, op het gesprokene te zullen terugkomen, wanneer wij de Handelingen hadden gelezen.

Welnu, dat gesprokene is hoogst belangrijk, veel belangrijker dan de beraadslagingen in de Staten Generaal in vele jaren geweest zijn. In een krachtige rede is de heer *van Kol* opnieuw opgekomen voor de belangen der kolonie. Evenals in zijn artikel in de eerste aflevering van het nieuwe tijdschrift „*De West Indische Gids*", verdedigde hij de Koloniale Staten tegen verkeerde beoordeeling, zoowel in de Tweede Kamer als in een gedeelte van de pers.

„De beste Gouverneurs — het is een verschijnsel waar wel eens de aandacht op mag worden gevestigd — zijn ook het best te spreken over de Koloniale Staten." Aldus de heer *van Kol*, die er aan herinnert, dat Gouverneur *Idenburg* bij zijn aftreden in Febr. 1908 zijn dank betuigd heeft voor „de opbouwende critiek, die hij van de Koloniale Staten mocht ontvangen, die steeds tot overleg bereid waren."

Wij herinneren ons, dat men gedurende het gouverneurschap van den heer Idenburg in Suriname zeide, dat hij een charmeur was, wien niets geweigerd kon worden.

Wij laten hier een deel van het slot der rede van den heer *van Kol* volgen:

„Ik ben tegenover deze kolonie vaak vrij pessimistisch geweest; al ziet men het eene jaar de toekomst vol hoop tegemoet, het andere jaar wordt men weer diep teleurgesteld en laat men alle hoop varen.

Er moet echter een flinke stoot worden gegeven, dan is er een goede kans, dat de kolonie zich zelf verder zal ontwikkelen......

De Koloniale Staten hebben zich bereid verklaard, de lasten der kolonie te verzwaren. Als men die Staten wat meer vertrouwt, zal men ook hun vertrouwen wel winnen. Ik, die jarenlang een getrouw lezer ben van de *Handelingen* van de Koloniale Staten, meen, dat noch het gehalte, noch de inhoud der redevoeringen, noch het optreden der leden behoeven onder te doen voor wat wij te dien aanzien kunnen aanschouwen in de Nederlandsche Staten Generaal.

Een gouverneur is er, een machtige factor in het belang dier samenwerking, die getoond heeft ijver en bekwaamheid te bezitten en in de moeilijke crisisjaren zijn plicht heeft betracht. Hij moet en zal echter beseffen, dat de opvoeding van een volk, dat nog altijd gebukt gaat onder de naweeën van de slavernij, een zaak van langen adem is. De inboorling moet echter niet worden gering geschat; men moet hem naderen met liefde en vertrouwen, wat de heer Menkman in zijn mooie brochure heeft geboekstaafd.

En ten slotte hebben wij thans een Minister, zooals wij nog nooit hebben gehad, die de kolonie Suriname door en door kent, die er van 1905—1908 gouverneur is geweest, en die het vertrouwen van de Koloniale Staten en van de bevolking bezit. Een Minister, die in al de drie jaren dat hij er aanwezig was, op een wijze zooals nog zelden met een gouverneur is voorgekomen, in de beste verhouding met de Koloniale Staten heeft samengewerkt.

En ik wil hier, al ligt het niet in mijn aard om loftuitingen uit te deelen, letterlijk voorlezen, wat een der vooraanstaande leden van die Staten mij schreef: „Heel Suriname draagt den heer Idenburg liefde toe en hoogachting."

Ik geloof dat, waar, zooals ik zeide, er een tijd is dat men, wat de toekomst betreft, aarzelt om die al of niet hoopvol te beschouwen, thans het oogenblik gekomen is om niet te versagen, en dat deze Minister, met zijn karakter en met de kennis die hij heeft van dat land, voor Suriname eindelijk de juiste richting zal vinden om het meer welvaart te verschaffen. Wij staan hier voor een entweder-oder „Nu of nooit!"

De rede van den Minister is bijzonder aangenaam te lezen en wij betreuren het, die niet *gehoord* te hebben. Op menige plaats kwam weer de charmeur voor den dag, die de kritiek ontwapent. Ook de groote openhartigheid in de mededeelingen doet aangenaam aan.

Hoe goed de Minister zijn gedachten heeft laten gaan over hetgeen voor Suriname noodig is, moge blijken uit hetgeen hij opmerkte naar aanleiding van des heeren van Kol's aanbeveling van de stichting van een West-Indischen Raad:

.........„De heer van Kol heeft nu een soortgelijk denkbeeld aanbevolen voor de West-Indische koloniën, en heeft dat voor den Minister heel smakelijk gemaakt door te zeggen: gij hebt het zoo druk, gij kunt onmogelijk uw aandacht bepalen bij al die details; wat zou het niet gemakkelijk zijn als gij naast U hadt een West-Indischen raad, menschen, die geconfijt zijn in de toestanden daar, die u met hun ervaring kunnen voorlichten. Dat denkbeeld is buitengewoon verleidelijk voor een Minister, die dagelijks ervaart, hoe juist het is, dat zijn aandacht door allerlei andere zaken in beslag wordt genomen. Maar de heer van Kol heeft terecht ook zeer aangedrongen op sterking van de koloniale autonomie. Zou nu zoo'n West-Indische raad niet een superarbitrium worden voor de Koloniale Staten? De Minister kan zijn wil opleggen aan den Gouverneur. Indien nu de Minister met zijn West-Indischen raad raadplegende tot een andere overtuiging komt, dan de Gouverneur met de Koloniale Staten, dan staan tegenover elkaar niet Minister en Gouverneur, maar West-Indische Raad en Koloniale Staten en de wil van den West-Indischen raad vertolkt door den Minister, zal doorgevoerd worden. Mij lijkt dit inderdaad practisch een groot bezwaar. Ik zal echter dit denkbeeld gaarne met den heer Staal bespreken."

Over het dikwijls herhaalde verwijt, dat er veel geld verknoeid is aan den spoorweg, aan de rubber-onderneming Slootwijk en aan de bacoven-cultuur, heeft de Minister wijze woorden gezegd en geëindigd met deze ontboezeming:

„Laat ons het ronduit bekennen: wij hebben gemeend iets goeds te doen, maar het is, zooals zoo vaak gebeurt, een teleurstelling geworden."

De heer *de Waal Malefijt* heeft het gehad over het bijzonder onderwijs in Suriname en over het kolonisatieplan van den heer Leys. De spreker meent „dat een van de middelen om de scholen van de Broedergemeente in stand te houden" zou zijn het heffen van schoolgeld. Wij deelen deze meening niet en gelooven, dat men in dit opzicht groote teleurstelling zal ondervinden.

Ten opzichte van zwaren handenarbeid van volbloed Europeanen in de tropen staat de Minister sceptisch. Met volkomen instemming heeft hij dan ook gehoord dat de heer de Waal Malefijt meent, dat het niet op den weg van het gouvernement ligt om kolonisatie van Nederlandsche boeren te bevorderen, althans om ze van gouvernementswege in het leven te roepen.

Mochten particulieren zulk een plan willen uitvoeren, dan zou de Minister tot zekere hoogte daaraan steun willen verleenen, maar vooral willen aandringen op een grondige voorbereiding door menschen, die het vak geheel verstaan, die niet slechts theoretisch oordeelen en die dit oordeel vestigen na eenige maanden verblijf, misschien na eenige maanden proef in het land zelf.

De heer de Waal Malefijt verklaart, dat een vroegere kolonisatieproef met Nederlandsche landbouwers „jammerlijk mislukt" is. De heer Leys heeft in zijn brochure getracht aan te toonen, dat de proef — hoewel aan de Saramacca mislukt — als geslaagd moet worden beschouwd.

* * *

Volgens een van den gouverneur van Suriname ontvangen telegram, is het stoomschip Djember den 8sten dezer in de kolonie aangekomen met Javaansche landarbeiders, en zijn gedurende de reis tengevolge van influenza 24 Javanen overleden, terwijl bij aankomst 27 personen, die ziek waren, of verdacht waren van ziekte, werden ontscheept.

De Djember was, volgens een mededeeling van de Rotterdamsche Lloyd, op 29 Maart tevoren van Batavia vertrokken met 569 voor Suriname bestemde Javaansche arbeiders. (Stct.)

Curaçao.

Aan de laatste mailverslagen is het volgende ontleend:

Behalve op St. Eustatius, waar de gezondheidstoestand nog niet veel verbeterd was, is deze in de maand Januari niet ongunstig geweest, hoewel velen op de Benedenwindsche eilanden nog aan de gevolgen van de daar geheerscht hebbende griep leden.

Gebrek aan drinkwater en voeder ten gevolge van aanhoudende droogte, veroorzaakte veel sterfte onder het groot- en klein-vee op de Benedenwindsche eilanden.

Hoewel de dividivi opmerkelijk rijk bloeide, scheen de dracht aan peulen daaraan niet te zullen beantwoorden.

Van den oogst van aloë werd geen hooge opbrengst verwacht.

De vooruitzichten van de oranje-appelteelt laten zich gunstiger aanzien, de uitvoer is hervat en de daardoor veroorzaakte verbetering van den prijs liet eene spoedige hervatting van de verwerking der vruchten verwachten.

Op de onderneming van de Eerste Sisal-cultuur Maatschappij zou, naar verwacht werd, eerlang een begin worden gemaakt met het oogsten en ontvezelen van bladeren.

De trek van arbeiders naar Cuba houdt steeds aan. Ter verzekering van de beschikking over voldoende arbeidskrachten werd eene verhooging der arbeidsloonen onvermijdelijk geacht.

* * *

In de zitting der Tweede Kamer van 4 Juni 1919 is door den voorzitter der commissie voor de verzoekschriften verslag uitgebracht over een adres dd. 25 April 1919 van vele Nederlandsche onderdanen van „Aruba-kolonie (Curacao)”(??), dat ons overigens niet bekend is; ook in de Curaçaosche bladen, die tot 10 Mei 1919 loopen, lezen wij er niets van.

Het verslag luidt:

Dit adres doet mededeeling van den treurigen toestand, waarin dit eiland en zijn ingezetenen verkeeren en wel ten gevolge van den achteruitgang der mijnontginningen, van een daling der aloëprijzen en van misgewas van verschillende producten, waarbij dan komt een groote werkloosheid. Om deze redenen verzoeken adressanten hulp en steun der Regeering.

Uwe Commissie, o v e r t u i g d v a n d e g r o o t e b e t e e k e n i s v a n d i t v e r z o e k, meent uw vergadering te moeten adviseeren, dit adres...... neder te leggen ter griffie ter inzage van de leden.

De Kamer heeft zich met deze „afdoende” conclusie vereenigd.

* * *

Ter geruststelling van de bekende Curaçaosche requestranten halen wij aan uit de M. v. A. op de begrooting 1919 1e Kamer, dat de Regeering niet de voorkeur geeft aan „Nederlanders” voor het vervullen der hoofdambtenaarsbetrekkingen; ook thans, zegt de Minister, wordt het meerendeel der betrekkingen door geboren Curaçaoenaars bekleed. „De uitzendingen van personen uit Nederland is beperkt gebleven tot de gevallen, waarin in het algemeen belang voor de vervulling van bepaalde ambten eischen gesteld moesten worden, *waaraan de beschikbare Curaçaosche krachten niet of slechts ten deele konden voldoen* (wij cursiveeren). De Minister stelt zich voor, die gedragslijn te blijven volgen.

Bij de mondelinge gedachtenwisseling in de 1e Kamer heeft de Minister hieraan nog toegevoegd: „Het komt mij voor, dat in het algemeen een land het recht heeft om bestuurd te worden, om gediend te worden door ambtenaren, die uit het land zelf voortkomen. Maar natuurlijk, wanneer bepaalde eischen moeten worden gesteld, kan het noodig zijn personen uit het moederland uit te zenden. Er kunnen ook omstandigheden zijn, waaronder het op een bepaald oogenblik wenschelijk is om niet een kind des lands, een ingezetene, te nemen, maar iemand uit het moederland.”

In het algemeen kan men dus zeggen, dat de kolonie het zelf in hare hand heeft. Wanneer de vereischte kundigheden aanwezig zijn, zullen de ingezetenen voorgaan. Wij hebben zelfs vernomen, dat eenigen tijd geleden het departement van koloniën aangedrongen heeft op uitzending van eenige Curaçaosche ambtenaren naar het moederland voor tewerkstelling aan het ministerie. Dit zou natuurlijk een belangrijk hulpmiddel zijn, om de kinderen des lands in de gelegenheid te stellen, de noodige bekwaamheden op te doen. Zijn wij wel ingelicht, dan is de belangstelling hiervoor in de Curaçaosche ambtenaarswereld niet zeer groot geweest.

* * *

De heer van Kol is de eenige afgevaardigde, die in de Eerste Kamer over de Curaçaosche begrooting 1919 het woord heeft gevoerd. Gewezen werd o.a. op de Raden van politie, hunnen werkkring en verkiezing, op de samenstelling van den Koloniaal Raad, op den hygiënischen toestand, waarbij o.a. de aandacht van den Minister gevestigd werd op het artikel in de *Amigoe di Curaçao* van 1 April 1919, ook vermeld in ons nummer van 24 April l.l.

De begrooting is aangenomen. In de kolonie is die voor 1920 reeds „voorloopig” vastgesteld. Wat men hier achter is, is men daar vóór.

* * *

Blijkens bij het Ministerie van Marine ontvangen bericht is Hr. Ms. *Zeeland* in de kolonie aangekomen. Ongetwijfeld eene blijde gebeurtenis in de kolonie, die kort vóór den oorlog haar stationsschip is kwijtgeraakt, en, als wij ons niet vergissen, na het bezoek van de *Kortenaer* in 1915 en 1916 geen Nederlandsch oorlogsschip meer gezien heeft.

Volgens een bericht in de *Curaçaosche Courant* van 25 April l.l., werd in de kolonie met dit schip — ten onrechte — de nieuwe Gouverneur verwacht.

* * *

In het op 13 Juni l.l. uitgebrachte jaarverslag der *Curaçaosche Handelmaatschappij* over 1918 is medegedeeld, dat de gunstige resultaten over het afgeloopen jaar hoofdzakelijk te danken zijn aan de werkzaamheden der vestingen in West-Indië. Het reederijbedrijf is gebleken voor de Curaçao-afdeeling eene goede bron van inkomsten te zijn, de vooruitzichten voor 1919 zijn eveneens zeer gunstig te noemen. Te Maracaibo, Coro en Puerto Cabello zijn kantoren geopend. Het dividend is bepaald op 12 pCt.

* * *

Eenige personen, die belang stellen in onze scheepvaart, hebben zich vereenigd om hier een zeemanshuis te openen. Zij bedoelen daarmee een inrichting waar onze zeelui, die hier geen tehuis hebben, vrij kunnen binnenkomen en gezelligheid zullen vinden. Er zal gelegenheid zijn om elkaar te ontmoeten, om zich te verfrisschen, om iets te gebruiken, men zal er brieven kunnen schrijven, er zullen kranten en boeken zijn, gezelschapsspelen, een biljart, alles wat helpen kan om leegen tijd op aangename wijze te vullen.

(*De Curaçaosche Courant*).

* * *

De kapitein-commandant der troepen H. L. Bierman is onder nadere goedkeuring van den Minister van Koloniën wegens ziekte eervol ontheven van zijne detacheering bij de landmacht in West-Indië.

De officier van gezondheid 2e klasse dokter M. C. Henriquez, terug van gedetacheerd in Curaçao, is in het genot van één jaar verlof wegens ziekte gesteld.

Met de laatste boot is uit Curaçao in Nederland aangekomen dokter H. Hubenet, vroeger in Suriname, laatstelijk op Curaçao.

Op Curaçao is overleden de heer J. H. B. Gravenhorst gepensionneerd districtmeester. De heer Gravenhorst, die den leeftijd van 88 jaar bereikt heeft, was een zeer kras man.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De stem van Ambon. In het *Bat. Nieuwsblad* van 24 Maart j.l. vond de redactie van de *Neratja* een artikel, waarop zij reeds lang gewacht had, een artikel, dat te beschouwen is als de stem van Ambon, en zij herinnert er dan aan, hoe zij den tocht van den heer S o s e l i a over Java heeft gesignaleerd, als een poging om de Ambonneezen af te scheiden van de andere rassen in Indië, zoodoende een scheidsmuur te bouwen, teneinde de verlangens van Indië naar spoedige vrijwording tegen te houden. Die verlangens sluiten geenszins in haat tegen de Nederlan-

ders en de Oranjes, heelemaal niet! Zelfs mogen de Indiërs een voorbeeld nemen aan de Nederlanders en Oranjes, die dank zij hun gevoel voor nationaliteit en vrijheid, macht, grootheid en roem verworven hebben. En juist hierom moeten de Indiërs kunnen verwachten, dat hen de Nederlanders en Oranjes niet zullen tegenwerken in hun streven tot herkrijging van hun rechten als natie en vrij volk. Daarom, zegt de *Neratja*, zullen we de Nederlanders en de Oranjes loven. Maar laag handelen in onze oogen degenen, die hunne medewerking willen verleenen voor een blijvende dienstbaarheid.

Na deze woorden haalt de redactie een brokstuk aan uit bovenbedoeld artikel in het *Bat. Nieuwsblad* waarin den heer S o s e l i a verweten wordt, dat hij geen juist vertegenwoordiger is der Ambonsche natie, dat hij meer de belangen der Christelijke Ethische Partij dient dan die der Ambonneezen, dat hij totaal niets weet van de Ambonsche toestanden en het Ambonsche Volk enz. enz.

Het is niet noodig, zegt de *Neratja*, er nog meer bij te voegen. Het blad ziet met vreugde, hoe de Ambonneezen zich mede scharen in de rijen der Indiërs, die de grootheid en het welzijn van Ned.-Indië op den voorgrond stellen en eensgezind verlangen: Een Indisch Indië!

C. S. I. De *Oetoesan Hindia* bevat een manifest van het dagelijksch bestuur der *C. S. I.*, gericht aan het Indische Volk. In dit beroep wordt gewezen op de duurte der levensmiddelen, en als reden daarvan opgegeven het feit, dat zoovele *sawahs* aan de suiker-, tabaks- en indigo-fabrieken zijn verhuurd. Java's zielental neemt gestadig toe, terwijl er steeds minder *sawahs* met *padi* worden beplant, zoodat véél rijst van het buitenland moet worden ingevoerd, natuurlijk tegen hooge prijzen. Doordat zooveel *sawahs* in handen zijn van fabrikanten, lijden vele dessa-bewoners ellende en verlaten tal van landbouwers hun geboortegrond om als contractant naar Deli te gaan. Ouders verkoopen hunne kinderen, zooals zij met hunne andere bezittingen gedaan hebben.

Java heeft vette gronden, maar de bevolking is meer dan arm, omdat alle winsten, verkregen met hard werken van *Kromo*, wegvloeien in de zakken der fabrieksheeren.

Het irrigatiewater, zoo noodig voor de rijstvelden, wordt gebruikt voor de riettuinen. Ongeveer 20.000 bouws gadoe aanplant is daardoor bedorven geworden. De suikerkultuur brengt dus schade aan den rijstaanplant. De beschadiging der padivelden jaagt alle geluk uit het huisje van den *tani*. Zoolang de suiker-, tabaks- en indigotuinen nog op de tegenwoordige manier behandeld worden, zal er ellende zijn. Het is de plicht van alle landbouwers hieraan een einde te maken. Thans moeten alle landbouwers voorkomen, dat er sawahs worden verhuurd, anders dan tegen behoorlijken prijs, twee of driemaal zooveel als nu. Met alle kracht moeten de landbouwers strijden tegen het slechte in de voorwaarden der fabrieken.

Het manifest eindigt met de mededeeling, dat het dagelijksch bestuur nadere regelingen zal treffen en aanwijzingen geven omtrent de manier, waarop de boeren en arbeiders strijd zullen moeten voeren tegen het slechte in de fabrieksbepalingen.

H. A. S., het bovenstaande uit de *Neratja* overnemende, voegt er een naschrift bij. Hij hoopt, dat de proclamatie niet vergeefs zal gedaan zijn, en dat alle *Sini*'ers, zonder onderscheid van kleur of ras, haar verder bekend zullen maken; het gesproken woord zal dan de ziel der actie worden, en als daarbij komt een eensgezind „niet willen", voortspruitende uit een eensgezinde actie, dan staat *Kromo tani* sterk tegenover den fabrieksheer.

De *Sinar Hindia* nam de proclamatie zonder commentaar op.

„De actie onzer vijanden." In een ongeteekend hoofdartikel wordt in de *Oetoesan Hindia* dit onderwerp besproken, naar aanleiding van een rondschrijven van de Soekaboemische landbouwvereeniging aan hare leden. In deze circulaire, welke het blad geheel opneemt in den Hollandschen tekst, met de Maleische vertaling er onder, wordt medegedeeld de vorming eener commissie, bestaande uit de heeren De Vos, Reusenbach, Van Suchtelen en Reynst van Bandong, benevens de Jongh van Soekaboemi, welke commissie zich bereid heeft verklaard, eventueel steun te verleenen ter wering van kwade invloeden, uitgaande van eenige raddraaiers onder de Inlandsche bevolking, bijv. door bespreking daarvan met het bestuur, indiening van rekesten bij de Regeering, of aanklachten bij de Justitie, enz., terwijl door de pers de aandacht op het een en ander zal worden gevestigd. Den leden werd verzocht de noodige inlichtingen te verstrekken over mogelijke ongewenschte toestanden of gebeurtenissen in hun ressort.

Het schijnt, zegt de *Oetoesan Hindia*, dat met „kwade invloeden" bedoeld is, onze actie tegen al wat zondig is; door welke actie de ondernemingen zich bedreigd zien. Daarom vindt schrijver het vreemd, dat de landbouwvereeniging in deze de hulp gaat zoeken van het bestuur. Een staking — ophouden met werken — is een zuiver economische kwestie, gaat alleen werknemers en werkgevers aan. En waarom moet nu de landbouwvereeniging zich tot bestuur, justitie en Regeering wenden, als het tot een staking komt? Denkt die vereeniging soms, dat assistent-resident, resident, justitie, en Regeering met haar in een complot zitten? Een wonderlijke gedachte! In tijd van nood en duurte van levensmiddelen vragen de arbeiders vermindering der tuinen ter vergrooting van het sawahoppervlak. Wat voor slechts zit er in? Juist degenen, die zulks beletten willen, handelen zondig.

Schrijver spoort aan tot voortzetting der actie van den strijd, zonder eerst naar den uitslag te vragen.

De Pandhuisdienst. In behoorlijke termen geeft Q u e r i d o in een artikel over den onder het Inlandsch personeel van den pandhuisdienst heerschenden wrok, eenige waarschuwingen ten beste aan de Regeering. Schrijver wijdt uit over den willekeur van de zijde der Europeesche beambten (die gewoonlijk chefs zijn) ten opzichte der Inlanders, ontstaan met de oprichting van den *I. P. P. B.* (Bond van Inlandsch Pandhuispersoneel). Reeds lang was men het trappen der chefs moede, en alleen aan het krachtig beroep van den bondsadviseur O. S. Tjokroaminoto was het te danken, dat er niet reeds een staking is uitgebroken. Thans wordt op advies van dezen gewacht op de beslissing inzake de gevraagde salarisverhooging.

De eventueele aanstaande staking besprekende, zegt schrijver, dat deze omwenteling het gevolg is, van verkeerde en valsche handelingen en lasterpraat der Hollandsche beambten tegenover hunne Inlandsche ondergeschikten; terwijl de eersten door den dienstchef gesteund worden. De Regeering moet deze omwenteling dus niet gaan beschouwen als een opstand, ten doel hebbende de omwerping van hare macht en daarom haar ijzeren vuist doen nederdalen om den I. P. P. B. te vernietigen. Wij gelooven, zegt schrijver, dat er voor de Regeering „geen enkele zaak is, welke zij niet binnen het uur kan afdoen", om den I. P. P. B. in stukken uiteen te doen spatten; maar dat zou dan een bewijs zijn, dat de Regeering zelf gaarne aan de vertrapping meedoet, al is 't dan ook niet zoo. Waar zouden wij dan recht kunnen zoeken, waar bescherming vinden, indien ons verboden wordt ons tegen wat slecht is te verzetten, verboden om aan onze wrok uiting te geven, welke ontstaan is, doordat wij als beesten worden verdrukt en vernederd? Handelingen, welke hartzeer verwekken en vertrapping tengevolge hebben, doen de gedachte aan opstand ontstaan. De actie van het verzet kan onmogelijk verzwakt worden door verbanning of interneering, zal integendeel daardoor versterkt worden. De Regeering hoede zich dus voor vertrapping of wrok verwekkende daden, m.a.w. de pandhuisbeambten moeten niet vertrapt en hunne leiders niet verbannen of geinterneerd worden. Wij werken — zegt schrijver — in de pandhuizen, om in ons levensonderhoud te voorzien en om in Gouvernementsdienst te zijn. Maar daar worden wij vertrapt, vernederd door Hollandsche beambten en chefs, omdat wij niet verkiezen *Javaansch te spreken, te hurken, de sembah te maken*, zoodat een heftige strijd daarover is ontbrand. Schrijver hoopt, dat de Regeering de oplossing zal brengen, door een einde te maken aan die willekeur en vertrapping. En daar het al genoeg bekend is, hoe chefs hunne ondergeschikten naar willekeur behandelen, moest, volgens schrijver, de Regeering door een nieuwe bepaling den arbeidsvereenigingen het recht geven het ontslag te eischen van een dergelijken chef. Hoe kan de Regeering weten, hoe de chef, die en die zich gedraagt, als zij niet wil hooren naar de aanklacht der arbeiders, het volk der Regeering?

Partondo, de schrijver, besluit met de hoop uit te spreken, dat de Regeering op deze stem niet zal antwoorden met een handgebaar; hij verwacht veeleer, dat zij deze stem zal erkennen als die van een volk, dat slechts den weg des vredes wil.

„Djamayah-Al-Irsjad". Rondgezonden is een brochure, afkomstig van (het hoofd van) deze vereeniging te Soerabaja, gericht tot alle Islammieten. De inhoud daarvan is als volgt: Wij zien ons door de omstandigheden genoodzaakt de Islammieten, onverschillig van welken landaard, er op attent te maken, dat het hier niet aan menschen ontbreekt, die, vervuld met slechte neigingen, het goede verafschuwen en alles aanwenden tot bederf van de beschaving. Dit zijn de hebzuchtigen en eerzuchtigen, zondaren, die de leden van de *„Djamayah-Al-Irsjad"* trachten te verleiden met schijnmooie beloften, opdat zij zich van mij en van mijn arbeid af zouden wenden. Zij hebben gezegd, als zoude het hoofd van den Irsjad er speciaal naar streven, om ter wille van eigen (persoonlijke) eer de Islammieten tegen elkaar op te hitsen, tweedracht onder hen te zaaien. Zij hebben gezegd, dat de Irsjad in principe heeft onze ware predikers in den ouden tijd te blameeren, en een nieuwe leer (godsdienst) te verkondigen. De bedoeling van deze menschen kan niet anders zijn, dan het aansporen aller Islammieten tot stichting eener nieuwe vereeniging, die den Irsjad zal moeten tegenwerken en onsympathiek maken, zijn invloed ondermijnen enz. Doch de Irsjad staat pal, hij wilde niet en zal ook niet willen iets zeggen ten nadeele van zijn tegenstanders, houdt de waargenomen feiten, hoe ernstig ook, voor geveinsd, en laat hen (de tegenstanders) maar hun gang gaan in het ontsteken van vuur, hetwelk dienen moet, om de Islammieten van elkander af te zonderen.

Voorheen zagen en hoorden wij dergelijke praatjes en jalouzieverschijnselen nooit. Het lot echter wilde,

dat uit ons midden menschen opkwamen, door God, als 't ware bestemd, om zich boven velen te verheffen in kennis en in deugd. Sedert zijn de duivels begonnen hunne invloeden op min bevoorrechten te doen gelden; zij hebben van hen ontevreden menschen gemaakt, doen hen kwade gedachten koesteren en slechts daden verrichten, tot groot onheil voor allen. Thans voelen wij, leden van den „Irsjad" ons als ware Mohamedanen verplicht, toelichtingen te geven en daardoor te trachten de voortwoekering van de bestaande spot- en lasterzucht onmogelijk te maken. Wij nemen God tot getuige, dat wij niets dan waarheid zullen zeggen, vertrouwende, dat de lasteraars daardoor verder hun mond zullen houden. Zij moeten weten, dat iedere Muzelman, in wien maar eenigszins haat of boosaardigheid zit, door ons voor zonderling moet worden gehouden, of voor één, die van het ware pad is afgeweken. Onze openlijke en niet openlijke vijanden, zoo ook vrienden, die hetzij dicht, hetzij ver van ons af wonen, zijn gewaarschuwd, dat het hoofd van den „Irsjad" over wien boven sprake is, niet is iemand, die voor eigen belang werkt, noch een met duivelsche neigingen. Hij laat de menschen absoluut niet dwalen van de ware leer en verkondigt geen nieuwen godsdienst. Ook belemmert hij den goeden vooruitgang niet, noch beschermt hij de huichelaars. Integendeel, hij werkt zooals God verlangt, dat er gewerkt wordt; hij tracht de menschen te behoeden voor dwaling, en wie eenmaal op het dwaalspoor is, dien helpt hij er weder uit. Hij kweekt liefde aan voor eigen natie, en verleent steeds gaarne hulp aan armen en gebrekkigen.

Ziet, broeders! hetzij Arabier of Inlander! Dit zijn de dingen, waarmede het hoofd van den „Irsjad" tot dusver steeds met toewijding zich bezig heeft gehouden. Dit is nu onze toelichting, broeders! Zegt ons, wanneer één uwer er aan twijfelt! Het staat u vrij ons schriftelijk mede te deelen, wanneer gij er iets op aan te merken hebt, zoo ja welk punt, en op grond waarvan? Maakt uw betoog vriendelijk en kalm; geen haat s.v.p.! Daaruit moet blijken, dat gij geen onnoodige polemiek verlangt, doch een fout(en) wilt verbeteren. Zegt daarbij niet „Ik zeg je", of „men heeft mij gezegd", m.a.w. komt niet met uw bloote meening, of met die van anderen voor den dag, doch grondt uwe bewering op de woorden van God, of van den Profeet (Koran of Hadith), doet gij dit anders, zoo blijkt daaruit niet, dat gij het goede verlangt, doch louter haat in uw hart koestert. O, broeders! ons glanstijdperk is voorbij; daarom dienen wij ons thans met alle volharding te onthouden van daden, waar eigenbelang maar eenigszins de hoofdrol speelt. Weet, dat zulke daden (welke zijn overeen te brengen met de wijze woorden in den Koran of Hadith) met een valsche belooning beloond zullen worden en een treurig ellendig einde zullen hebben. Broeders! de tijdsomstandigheden zeggen, dat wij ijverig moeten zoeken naar mannen met goede harten, die alleen al wat goed is beoogen, want zulke menschen alleen zullen in staat zijn, verbetering in onze samenleving te brengen. Weet, broeders, dat wie goed doet, goed ontmoet, dat wie in den Koran gelooft, gelukkig zal zijn, dat wie onkruid zaait distelen zal maaien, en dat wie kaatst den bal verwachten moet. O, Arabieren! Ieder volk, dat gelukkiger wil zijn, dan het nu is, geve zijn kinderen behoorlijk onderwijs en behoorlijke opvoeding en verafschuwe den wijn, die den drinker doet liegen, allerlei kwaad doet stichten, hem hysterisch en slaperig maakt. Neemt iedere voorkomende gelegenheid om te leeren te baat, en weifelt niet. Er zijn hier onder de Arabieren knappe menschen genoeg, doch heel weinig studeerenden. Gij hebt slechts te willen, de rest komt wel van zelf. Met wil trekt gij hier veel meer, dan zonder wil aan de universiteiten te Bagdad of Damascus en andere plaatsen.

Drie dingen hebt gij in de wereld te doen.

a. Dient u zelf!

b. Dient uwe medemenschen!

c. Dient God!

De toelichting op *a*, *b* en *c* is wel een lang verhaal, doch de bedoeling is kort en d.i.:

a. Werkt zooveel als noodig is voor u zelf en voor uw gezin. Vergeet daarbij echter niet, om steeds eerlijk te zijn. Oneerlijk verdienen, beteekent anderen misleiden (anderen niet dienen) wat niet uw plicht is.

b. Werkt voor het welzijn van uw omgeving en uw volk. De manieren om dit te doen zijn legio.

c. Weest verstandig in uw geloof, behaagt God met goede daden jegens Hem, den Profeet c.s., uw geloofsbroeders enz., enz.

In de lange beschouwing, waarmede het geschrift besloten wordt, ligt de uitnoodiging tot alle Islammieten in N.-Indië, om in stede van uit wangunst te trachten elkanders doopceel te lichten, op een redelijke manier samen te gaan werken voor het welzijn van het Arabische volk en voor den Islam.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een Chin. Bank. De *Warna Warta* weet mede te deelen, dat de *Siang Hwee* (Chineesche Handelsvereeniging) te Semarang uit Singapore een schrijven heeft ontvangen, waarin het voornemen gemeld werd om in N.-I. weer een Chineesche bank op te richten. Zooals men weet, werd niet lang geleden — alzoo de schrijver — te Batavia de eerste specifiek Chineesche bank geopend. De nieuwe bank zal een kapitaal hebben van tien millioen dollars en op een van Java's groote steden gevestigd worden, waarschijnlijk te Semarang. Door de heeren *Hhoe Hok Ja*, en *Tan Jan Liam* in Singapore werden reeds voor ongeveer vier millioen dollars aandeelen geplaatst, terwijl het restant door de Chineesche handelsvereeniging zal worden genomen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Donker verschiet.

De groote massa is oppervlakkig. Zij vergenoegt zich met algemeenheden. De deskundigen, de specialiteiten, de studiekoppen veroordeelen daarom vaak de publieke opinie, zij dragen theoriën, stellingen, getallen, feiten bij die op theoretische of practische gronden moeten aanwijzen hoe onbetrouwbaar het gevoelsgeloof der menigte is. En toch voelt en raadt de groote menigte de komst van groote gebeurtenissen veelal beter dan zij, die heeten deze te leiden en te beheerschen. Men wordt geneigd de kwestie te stellen, of voor de toekomst van 't wereldgebeuren de waarheid niet meer bij de oppervlakte en bij 't algemeen begrip, dan bij het inwendig gebondene en de plaatselijke waarneming ligt.

Voor de buitenwereld stond vast, dat 't Russische despotisme zich niet zou kunnen handhaven; lang vooruit werd een ernstige botsing verwacht tusschen de economische belangen van Engeland en Duitschland; reeds spoedig, nadat de opmarsch van 't Duitsche leger in Frankrijk tot staan was gekomen, werd de gedachte algemeen dat Duitschland zich uitputte, alles waagde om alles te winnen of alles te verliezen, 't lange verloop van 't proces deed deze en gene wankelen in dit geloof, maar de massa behield 't toch. Dit wil niet zeggen, dat de massa alles voorziet, o neen, omtrent veel blijft zij zonder idee, maar daarom treft 't slechts te meer haar voor andere bewegingen tot een bepaalde verwachting te zien komen.

Zoo heeft zich thans ook weer een algemeene overtuiging gezet ten opzichte van het resultaat, dat van den oppersten vredesraad te verwachten is: zijn vredesbestel zal in honderderlei vorm verzet uitlokken en door de uitgestrooide Bolsjewikische zaden zal de uitbarsting in meerdere landen een afschuwelijke worden.

Waarheen met ziet, uit welke richting men klanken opvangt, 't is bijna overal ontevredenheid, onvoldaanheid, teleurstelling, en nergens wordt dit beschouwd als een onvermijdelijken overgangsvorm, overal wordt verzet ertegen gepredikt. Niet berusten, protesteeren, zoo noodig daadwerkelijk er tegen ingaan, liefst zonder veel uitstel.

Zoo is 't bij onze naaste buren. De Duitschers staan in hun verontwaardiging over de gestelde eischen geenszins alleen. Tot in Londen en Parijs vinden zij steun. Hebben de Belgische annexionisten zeer onverstandig gedaan door neutraal Nederland als een overwonnen land te willen doen behandelen, afgescheiden hiervan heerscht daar te lande een woelige geest, die zich reeds in werkstakingen en in verhoogde spanning tusschen Walen en Vlamen uit, en die voedsel vindt in de weinige voldoening, die de vredesvoorwaarden voor de economische en koloniale aspiratiën doen verwachten. De Oostenrijksche vredesvoorwaarden hebben niet slechts allen getroffen, die zich Duitsch-Oostenrijkers voelen, maar de verdeeling der stukken, zet Oostenrijk, Hongarije en Tsjecho Slowakië zeker dadelijk als vijanden fel tegenover elkander, en doet voor de vermengde volkeren een tijdperk van onderlinge en innerlijke tweedracht verwachten. Daar de ellende in die streken intusschen reeds onbeschrijflijk groot is, zal daar een toestand ontstaan, waaruit men verlost zal willen worden, onverschillig op welke wijze. Ventre affamé n'a pas d'oreille, als de wanhoop tot uiting komt zal 't daar afgrijselijk toegaan.

Orlanda heeft in Italië zelf een stemming voor 't verkrijgen van Fiume gewekt, die zich tegen hem zal keeren nu dit vraagstuk niet overeenkomstig die stemming zal worden opgelost. Italië krijgt minder dan 't zich had toegedacht en toch weer meer dan 't krijgen mocht, volgens het door Wilson aangegeven standpunt, van 't nationaliteitsbegrip en 't zelfbeschikkingsrecht der natiën. Ten opzichte van de verdeeling van Afrika zijn Frankrijk en Italië, ten opzichte van de eilanden in de Middellandsche zee en Klein Azië zijn Griekenland, Italië en Frankrijk 't niet eens, zonder van Groot Brittanië te spreken, dat voor al deze kwesties toch weer vindt, dat aan de anderen nog te veel wordt gegeven.

Welke oplossing gevonden moge worden voor de Turksche kwestie, zij zal in elk geval de woelzucht voeden van de Mohamedanen in de koloniën en protectoraten onder Europeesch bestuur. De Groote Heer te Stamboel zal vermoedelijk den troon niet in den steek behoeven te laten, zooals zijn keizerlijke bondgenooten te Berlijn en te Weenen moesten doen. Maar de vredesvoorwaarden zullen voor Turkije zeker ook hard zijn. De aspiratiën van de Balkan bondgenooten van de entente zullen tot zekere hoogte bevrediging moeten vinden.

De Turksche heerschappij strekte zich over reuzen provinciën in Azië en Afrika uit, in bontkleurenverschil zullen daarover nieuwe vlaggen waaien. Lang vergeten aanspraken zijn weer te voorschijn gebracht en hebben zoo versleten veeten weer doen opleven. De gezamenlijke strijd van Mohamedanen en Christenen ter weerszijden heeft niet tot vermindering geleid van de kaffirhaat, en evenmin tot een afzweren van den Khalief te Konstantinopel door allen, die tegen Turkije vochten, al hebben de khedive van Egypte en de vorst van de Hedchas zich van hem onafhankelijk gemaakt. Het is helaas al te goed bekend, hoe de volken van gemengden godsdienst hun wrok en haat in daden omzetten. De uiting hiervan is in alle landen waar eenmaal de Turksche vlag waaide, te verwachten. Maar veel verder zal de vernedering, die overwonnen Turkije te wachten staat, terugwerken op hen, die haar zullen uitspreken. In Britsch-Indië zijn reeds woelingen te onderdrukken geweest. Bezadigde, 't Britsche gezag goedgezinde Mohamedanen van naam hebben hun waarschuwende stem reeds doen hooren, om den Sultan niet te hard aan te

pakken. Als wat in 't Br. Indische rijk broeit tot uitbarsting komt, terwijl Perzië en Afganistan hunne ontevredenheid los laten, dan zal de nieuw gestichte volkerenbond aanstonds met de handen in 't haar zitten en Engeland zal die moeilijkheid op te lossen krijgen, terwijl de Iersche kwestie in 't eigen rijk weer scherper gesteld is dan ooit te voren.

Ook in de kroonkoloniën, waar zich geen overheerschende mohamedaansche invloed laat gelden, spreekt ongeduld over 't lang uitblijven van den ontspannenden vredestoestand. Wij kennen allen 't verlangen van de nationalistische partij in Zuid-Afrika. In den democratischen Australischen statenbond uit de ontevredenheid zich evenzeer in stakingen als in Canada, waar deze openlijk een Bolsjewistisch streven vertoonen.

De hoofdmannen in Rusland zeggen aan hunne denkbeelden alleen levensvatbaarheid toe, als zij algemeen aanvaard worden. 't Ligt dus in hun stelsel voor die ideeën krachtige propaganda door geheel de wereld te maken. In alle landen worden aanwijzingen hiervoor gevonden, en zoowel in den Afganistanschen veldtocht, als in de bomaanslagen in Noord-Amerika, als in de stakingen in Parijs, ziet men duidelijke sporen van die propaganda. Met de leering van Rusland en Hongarije en hetgeen München in korte vertooning gegeven heeft, kan ook dit geen geruststellende verwachtingen opwekken. Mogen wij ook voor deze beweging 't algemeen geloof tot waarzegger nemen, dan zal 't Bolsjewisme de overhand niet houden, al kan 't hier en daar tijdelijk de macht in handen krijgen; voor Rusland en Hongarije wordt 't onhoudbare er evenzeer van gevoeld als van 't czarendespotisme. Ook de uitkomst van deze voorspelling zal echter in bloed moeten baden.

Korea en China hebben reeds door anti-Japansche relletjes getoond, dat zij met hetgeen voorloopig als 't inzicht der vredesconferentie bekend is gemaakt, geen genoegen willen nemen. Japan is er 't land niet naar, om dergelijke uitingen goedmoedig op te vatten. Wij komen niet tot een eind van de lange opsomming. Finland, Estland, Oekraine zijn ongelukkig, de oorlog woedt er voort. Polen is niet tevreden en wekt zelf de afschuw van de wereld door de jodenprogroms. Bulgarije, Rumenië, Servië benijden elkander meer dan ooit de eeuwige twistappels. Portugal behoudt de oude woelzucht evenzeer als Mexiko. Nicaragua en Costa Rica staan op voet van oorlog. In Frankrijk is de bewondering voor Clemenceau, evenzeer aan 't tanen, als die voor Wilson in Amerika, die voor Lloyd George is ook aan 't verbleeken en niemand staat gereed, om hunne plaats op meer bevredigende wijze in te nemen.

De stelling ,,wanneer de omstandigheden een man noodig maken, zorgen zij dat die man er ook is'', heeft tot nu toe gefaald voor de oplossing van het vredesvraagstuk. De chaos neemt in verwarring toe. Elke oplossing, die gevonden wordt voor een moeilijkheid, schept nieuwe verwikkelingen. De janboel verergert overal. Als de eindoplossing niet komt, neemt de ontevredenheid toe, komt zij wèl, dan zal de ontevredenheid losbarsten. Ons landje behoort tot nu toe tot de rotsen, waarop de golven breken; maar wat al ellende zullen wij van hier te overzien krijgen? En zullen wij ook dan er boven mogen blijven uitsteken, hier en in Indië? 't Jongste verleden mag ons hoop hierop geven.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Indische Gids.

Prof. A. te Wechel opent de Juni-afl. met een artikel: De wondeplek bij het Boschwezen in Ned.-Indië. De ontevredenheid in het houtvesterscorps. Volgens schr. heeft die ontevredenheid drie oorzaken, n.l. 1o. het ontbreken, na het aftreden van den hoofdinspecteur Bruinsma, van een dienstchef, die het vertrouwen geniet zoowel van de Regeering als van het houtvesterscorps; 2o. de onvoldoende steun, die het Boschwezen bij aantijgingen door buitenstaanders van de zijde der Regeering ten deel valt (schr. doelt hier o.a. op de ernstige aanklachten in den Volksraad tegen den dienst van het Boschwezen); en 3o. de weinig loyale toepassing der nieuwe tractementsregeling en het onvoldoende zijn van deze regeling in verband met de bij andere diensttakken geldende salarissen.

Het tweede artikel is van den oud-chef van den geneeskundigen dienst in N. I., kolonel J. Haga, die het ,,Voedsel-vraagstuk in Indië'' behandelt. Schr. heeft het niet — wat men uit den titel zou vermoeden — over de voedsel-voorziening in verband met de voedselschaarschte tengevolge van den oorlog, doch betoogt dat het vleeschverbruik (inzonderheid door militairen), beperkt dient te worden en in Indië veel meer profijt van wortelknollen, vruchten en zaden voor de voeding getrokken kan worden dan tot nog toe geschiedt. Een pleidooi voor het vegetarisme dus.

Als laatste artikel het vervolg der beschouwingen van wijlen den heer M. van Geuns: Het Oosten in vogelvlucht, van Boeddha tot de GrootMogols, in welk vervolg schr. uitwijdt over het werk van Claudius Ptolomaeus met interessante bijzonderheden voor hen, die belangstellen in de historische aardrijkskunde, ook van ònzen Archipel.

Overigens de gewone rubriek Varia (Het Ned. Ind. onderwijzers-congres. — Het voedselvraagstuk in Indië. Enz.) — Maandelijksche revue van brochures enz. — Koloniale literatuur. — Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Academisch-Indische Week te Amsterdam.

Het jongste Nr. van de zgn. ,,Groene Amsterdammer'' bevat een artikel van Prof. J. C. van Eerde, met teekeningen van L. van den Bergh, over de Academisch-Indische week te Amsterdam.

De Ingenieur.

In No. 14 van dit weekblad een vrij uitvoerige levensbeschrijving (met portret) van ingenieur A. Snethlage († 3 December 1918 te Wassenaar), die in verschillende betrekkingen in Indië is werkzaam geweest en wiens naam ten nauwste verbonden is aan de Ned.-Indische Spoorweg-Maatschappij in Indië en te 's-Gravenhage.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 24: Mededeelingen van het Dep. van Landb., Nijv. en Handel te Buitenzorg. II. Rijstcultuur als grootbedrijf in Ned.-Indië, door W. M. Gutteling. — Geld- en bankwezen in Ned. Oost-Indië, door Mr. G. Vissering. — Koloniale Raad van Curaçao. — De overzeesche handel en de oorlog (De vrachtverlagingen van Indië naar Nederland. — De producten-vereenigingen in Ned.-Indië, Enz.) — Kultuurberichten (Kamers van Landbouw in Ned.-Indië. — Het kweeken van soja op Java, Enz.) — Kleine mededeelingen. (De uitbarsting van den Kloet. — De geologische expeditie van Dr. M. R. Rutten op Ceram. — De economische toestand van Curaçao. — De economische ontwikkeling van Suriname. Enz.) — Verkeerswezen. — Literatuur over oliën, vetten en wassen.

Verslagen en Med. Kon. Ak. v. Wetensch., Afd. Letterk.

Het eerste stuk van het vierde deel der vijfde reeks van de Verslagen en Mededeelingen der Kon. Akademie van Wetenschappen (afd. Letterkunde) bevat een bijdrage van Prof. Dr. Th. W. Juynboll over ,,de regeling der priesterrechtspraak in Ned.-Indië''.

Schr. wijst op het tweeslachtig karakter dezer rechtspraak. De zgn. ,,priesters'' beslissen de aan hun oordeel onderworpen geschillen wel gedeeltelijk als deskundige Mohammedaansche wetgeleerden, maar toch voor een belangrijk deel slechts als l e e k e n. Het is een fout der bestaande regeling, dat zij de geschillen betreffende familie- en erfrechtszaken, op welke de Mohammedaansche beginselen moeten worden toegepast, in h u n v o l l e n o m v a n g en met uitsluiting van elk hooger beroep, aan de rechtsmacht der priesters heeft onderworpen. Daardoor wordt, in strijd met het belang der Inlandsche bevolking, meer dan voor de toepassing van het Mohammedaansche recht strikt noodzakelijk is, deze aan de kennisneming der gewone rechterlijke macht onttrokken. Op grond daarvan zal — naar Prof. Juynboll's opvatting — bij eene nieuwe vaststelling der competentie van de priesters beter onderscheid behooren gemaakt te worden tusschen de heterogene bestanddeelen der priesterrechtspraak en kracht van gewijsde uitsluitend aan dat deel van het vonnis der priesters moeten toegekend worden, dat onmiddellijk op voorschriften der Mohammedaansche wet gebaseerd is.

Koloniaal Tijdschrift.

De Juni-afl. opent met een beschouwing van Dr. N. Adriani over ,,Onderwijs, geneeskunde, bestuur en godsdienstprediking onder een animistisch volk in Ned.-Indië''. Sch. behandelt de vier hier genoemde onderwerpen van uit het standpunt der Toradja's, met wier zeden en gebruiken hij, door jarenlange persoonlijke omgang, volkomen vertrouwd is.

De hr. Ch. O. van den Plas besluit zijn artikelenreeks: De maatschappelijke, cultureele en politieke ontwikkeling van Insulinde in heden en toekomst. De lezing dezer belangrijke beschouwingen — deels met wat de organisatie van Indië betreft, geheel nieuwe denkbeelden — wordt ten zeerste aanbevolen.

De hr. E. L. K. Schmülling publiceert een opstel: ,,De inlandsche landbouw van Java en Madoera in het Koloniaal Verslag over 1916'', in aansluiting bij zijn studie in de ,,Indische Gids'' van April en Mei j.l. over de Indische landbouwstatistiek in het algemeen.

De rubriek van ,,Tertius'' bevat ,,Oude kladden'' (bespreking der Coen-huldiging). — Minister Idenburg in de Eerste Kamer. — De Kloetramp. — Overigens mededeelingen over vreemde koloniën, door Prof. D. G. Stibbe. — Persoverzicht, koloniale literatuur en bibliographie, door C. v. d. V.

Economisch Weekblad, 27 Mei en 3 Juni 1919.

In eene vooral op de vermoedelijk tot den Volksraad gerichte en in Indië openbaar gemaakte ,,Nota'' der Indische Regeering van najaar 1918, gebaseerde bijdrage in het Economisch Weekblad van 27 Mei en 3 Juni j.l., getiteld ,,Twijfelwekkende Indische statistiek'', komt de hr. Schmülling het aantal vermeerderen van hen, die over eenige en wel zeer voorname gedeelten der officiëele Indische statistiek min of meer ernstig ontevreden zijn. Zijne zeer recente voorgangers zijn de h.h. Van Kol (1916), Jhr. van Reigersberg Versluys (17), Van den Broek d'Obrenan (18) in Europa; Schuurman (18) in Indië; in 1919 zijn er in Indië nog bijgekomen de h.h. Lulofs en Van Vuuren.

Zijne bewering omtrent het zielental heeft de hr. Sch. echter sindsdien op grond van de nieuwste gegevens herzien en schat de bevolking van Java en Madoera niet meer op 40 millioen voor eind '19, doch op bijkans 35, zoodat men zich midden in den 30 millioenstand bevindt.

De mededeelingen der ,,Nota'' (waarvan de statistische gegevens de jaren 1900—1915 betreffen), omtrent de bouwgronden bijv. doen schr. de vraag stellen: ,,Zeer onbevredigend is ook de luchthartigheid, waarmede men zich zonder de minste nadere toelichting eenvoudig bepaald heeft tot de blootnuchtere mededeeling van den aangroei der bouwgronden met bijna 50 pCt. of ruim 2 millioen bouws. Waar komt in dien korten tijd deze enorme en verbijsterende vermeerdering toch vandaan? zal men onwillekeurig vragen; daar immers tegen gemiddeld 30.000 b. per jaar voor nieuwe ontgin-

ning hoogstens 500.000 b. gerekend kan worden; wat zijn dan de resteerende 1.500.000?''

Mr. dr. Schumann zuchtte over die ,,Nota'', ,,alles bij elkaar genomen, vind ik het jammer, dat dit stuk gepubliceerd is''. Moge er spoedig eene grondige vervolg- en tevens verbeterde nota verschijnen!

Handelsberichten.

No. 639 van ,,Handelsberichten'' bevat het vervolg van Nos. 631 en 632 over den handel van Ned.-Indië. Werd in die vorige Nrs. een overzicht gegeven van de bemoeienissen der Kamers van Koophandel en de Handelsvereenigingen, thans krijgt men een overzicht van het aandeel der Regeering van Ned. Indië (speciaal de betrokken afd. van het Dep. van Landb., Nijverh. en Handel). Verder wordt gewezen op de officiëele statistieken betreffende den handel, welke betrouwbaar zijn en niet te laat verschijnen.

Vereeniging ,,Moederland en Koloniën.

Inhoud van jaarg. 1919, No. 1 van het orgaan der Vereeniging ,,Moederland en Koloniën''. Verslag over het jaar 1918. — Sprokkelingen op agrarisch-economisch gebied in Indië, door L. E. Dom van Rombeek. — De hervorming van het bestuur over Britsch-Indië, door Dr. E. Moresco.

Ceres. Orgaan van het Wageningsch Studentencorps.

Het Juni-Nr. van dit maandblad bevat het eerste gedeelte eener beschouwing: Een tropisch ziele-beeld. (De grond van het religieus naturalisme), door Tropicus. Schr. klaagt bitter over het gebrek van den Westerling om de schoone, majestueuse, plechtige, ontzachwekkende Tropennatuur te beschrijven; vooral in de roman-literatuur komt dit gemis aan ,,Westersche beschaving'' beschamend tot uiting. ,,En deze machteloosheid om diep en met zin de natuur te beschrijven treft te sprekender tegenover de voortreffelijke en verbazingwekkend uitgesponnen analyse van de menschenziel, vooral van haar ziekelijkheid. Hoe dor, hoe krukkig, hoe gevoelloos en oppervlakkig staat hier tegenover de jammerlijke poging om de natuur diep weer te geven (in de zgn. Tropenromans).''

De Macedoniër.

No. 5—6 van jaarg. 1919 van het Zendingstijdschrift ,,De Macedoniër'', bevat o.a. het vervolg van L. Tiemersma: Zendingsarbeid onder de Chineezen op Java en Madoera. — Ds. H. Dijkstra schrijft een artikel over ,,De Zending in de stad Soerabaja.''

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

,,Hoe de Mohamedanen in Borneo kwamen'', is de titel van een bijdrage van den missionaris J. Staal in het Juni-Nr. der Annalen van het Missiehuis te Tilburg. Het is jammer dat de schr. de bron zijner sage niet noemt, daar de historische bijzonderheden omtrent ,,Broenei'' nagenoeg overeenstemmen met wat Europ. geschiedvorschers ons hierover mededeelen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 11: De Gouverneurs-Generaal van Oost-Indië. V. Pieter de Carpentier, door N. — Van den hak op den tak. Causerieën over Indie. door Lobang Roebah. — Op en langs de Barito-Herinnneringen uit een Indisch moerasland (vervolg), door P. te Wechel. — Een Indo, door T. Brondgeest Sr.

Unificatie van het Strafprocesrecht.

Ter landsdrukkerij te Batavia is een lijvige publicatie verschenen: Unificatie van het strafprocesrecht in Nederlandsch-Indië. Ontwerpen met toelichting en officiëele bescheiden.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau: (Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending van twee klinisch gevormde artsen voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië.

Voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië is de spoedige uitzending noodig van een tweetal geneesheeren, die in het bezit zijn van een diploma als Nederlandsch arts, en op het gebied der inwendige ziekten wetenschappelijk klinisch gevormd zijn, ten einde daar te lande, hetzij in vasten dienst met een achtjarig, hetzij in tijdelijken dienst met een vijf- of driejarig dienstverband te worden werkzaam gesteld.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië, ook voor het wettig gezin, in de eerste klasse;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van ƒ 3000 voor de artsen die een tijdelijk dienstverband van 3 jaren aangaan, en van ƒ 5000 voor hen die een tijdelijk dienstverband van 5 jaren aangaan, dan wel ter benoeming in vasten dienst worden uitgezonden;

c. indien de uit te zenden geneesheeren gehuwd zijn, uitkeering van het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging, en wel voor zooveel de voor vasten dienst uit te zenden geneesheeren betreft als tegemoetkoming in de door hen verschuldigde huwelijksbijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië, en voor zooveel de voor tijdelijken dienst uit te zenden geneesheeren betreft, als verhooging van de onder b bedoelde tegemoetkoming;

d. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 250 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat;

e. voor de voor tijdelijken dienst uit te zenden geneesheeren binnen een jaar na ontheffing van de tewerkstelling — tenzij deze ontheffing medebrengt de verplichting om gelden terug te storten — recht op overtocht naar Nederland, op denzelfden voet als omschreven onder a.

De bezoldiging in Indië bedraagt ƒ 400 's maands, met 6 verhoogingen, elk van ƒ 100 's maands, waarvan de eerste na één jaar en de overige telkens na 3 jaren dienst.

Bij de berekening van de aanvangsbezoldiging zullen de jaren van werkzaamheid als arts binnen de keerkringen voor vol en die buiten de keerkringen voor de helft medetellen, terwijl (na aanneming van een desbetreffend voorstel op de Indische begrooting voor 1919) aan hen, die eene verklaring bezitten, dat zij een door den Minister van Koloniën aangewezen leergang in bacteriologie en hygiëne met vrucht hebben gevolgd, bij indiensttreding dadelijk de eerste verhooging van bezoldiging zal worden toegekend.

De hierbedoelde 2 artsen zijn in de eerste plaats bestemd voor de tuberculosebestrijding en kunnen, na gebleken geschiktheid, ook in aanmerking komen voor andere klinische werkkringen bij den burgerlijken geneeskundigen dienst, met name voor de vroeger of later openvallende betrekkingen van leeraar aan eene artsenschool en directeur van eene centrale burgerlijke ziekeninrichting.

De bezoldiging van leeraar bij eene artsenschool bedraagt thans ƒ 600 's maands, met vier 3-jaarlijksche verhoogingen van ƒ 100 's maands; de bezoldiging van directeur van eene centrale burgerlijke ziekeninrichting bedraagt ƒ 800 's maands, met twee 3 jaarlijksche verhoogingen van ƒ 200 's maands (na aanneming der Indische begrooting wordt de bezoldiging van laatstgenoemde betrekking gebracht op ƒ 1000 's maands met éène verhooging van ƒ 200 's maands en éène van ƒ 150 's maands, telkens na 3 jaren dienst).

Van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwde 2 maanden en door ongehuwden éène maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze, bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over eene maand, door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage afhangende van de leeftijden van man en vrouw. (De in de 3 voorafgaande alinea's opgenomen bepalingen gelden slechts voor de voor vasten dienst uit te zenden geneesheeren).

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 1 Juli 1919 bij een gezegeld verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeeling (Personeele Zaken, Burgerlijken Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten worden vermeld de plaats en datum van geboorte, zoomede of men voor vasten dan wel voor tijdelijken dienst wenscht te worden uitgezonden, en in het laatste geval, of men een drie- of vijfjarig dienstverband wenscht aan te gaan.

De uit te zenden geneesheeren zijn verplicht de in verband met hunne uitzending voor den Indischen dienst aan hen of te hunnen behoeve dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen, dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen 8, 5 of 3 jaren (al naar het aan te gaan dienstverband) na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

(Nederl. Staatscourant van 5 Juni 1919, no. 128).

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Geldelijke Verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1918.

Exploitatierekening op 31 December 1918.

Debet.

Datum	Post		Bedrag
1918. Jan. 31	Ondersteuningsfonds.		
	Jaarlijksche bijdrage		f 100.—
Dec. 31	Effecten.		
	Koersverlies		,, 211.75
	Meubilair.		
	20 pCt. afschrijving		,, 56.84
	Propaganda		,, 437.50
	Onkosten:		
	Salarissen	f 1226.—	
	Huishuur	,, 183.92	
	Kantoorbehoeften	,, 91.33	
	Porti	,, 61.61	
	Reiskosten	,, 286.63	
	Receptiekosten	,, 31.—	
	Gas en waterleiding	,, 34.31	
	Telefoon	,, 173.—	
	Brandstoffen	,, 91.40	
	Inning contributies	,, 299.33^{5}	
	Diversen	,, 178.75	
			,, 2657.28^{5}
	Koloniaal Weekblad		,, 20706.59^{5}
	Leestafel		,, 53.32^{5}
	Lidmaatschappen		,, 235.17^{5}
	Inlichtingendienst		,, 1614.57^{5}
	Studie-Commissie		,, 30.—
	West-Ind. Commissie		,, 37.40
	Tehuis voor Inlanders		,, 12500.—
	Voordeelig saldo		,, 387.93^{5}
			f 39028.38

Credit.

Datum	Post	Bedrag
Sept. 30	Regeeringssubsidie	f 3000.—
Oct. 31	Id. Tehuis v. Inlanders	,, 2500.—
Dec. 31	Idem Idem	,, 10000.—
,, 31	Contributies	,, 3949.30
,, 31	Interest	,, 143.95
,, 31	Koloniaal Weekblad	,, 19435.13
		f 39028.38

's-Gravenhage, 31 December 1918.
S. E. & O.

De Penningmeester,
GROOSS.

Balans opgemaakt op 31 December 1918.

Debet.

Post		Bedrag
Cassa		f 891.87
Effecten.		
f 3600.— 3 % N.W.S. à 64¾	f 2331.—	
4/m. rente à 3 %	,, 36.—	
f 800.— 2½ % N.W.S. à 55 7/16	,, 443.50	
6/m. rente à 2½ %	,, 10.—	
229 aandeelen N.V. ,,Boeatan'' nominaal f 11450.—	P.M.	,, 2820.50
Rijkspostspaarbank.		
Saldo		,, 805.25
Ned.-Ind. Handelsbank.		
Saldo deposito		,, 1130.50
Postcheque en Girorekening.		
Saldo		,, 1000.—
Leden en Afdeelingen.		
Achterstallige contributie		,, 1991.70
Meubilair.		
Inventaris		,, 227.36
		f 8867.18

Credit.

Post	Bedrag
Geldleening	f 625.—
Ondersteuningsfonds	,, 361.09^{5}
Kapitaal *)	,, 7881.08^{5}
	f 8867.18

*) Behoudens de verplichting tot plaatsing van de in 1919 nog loopende advertenties volgens contract.

Den Haag, 31 Dec. 1919.
S. E. & O.

GROOSS,
Penningmeester.

Begrooting 1919.

Ontvangsten.

Post		Bedrag
Regeeringsubsidie (Vereeniging)		f 3000.—
Idem (Tehuis v. Inlanders)		,, 10500.—
Contributies		,, 4000.—
Interest		,, 150.—
Koloniaal Weekblad.		
Advertentie-contracten	f 20000.—	
Losse advertenties	,, 150.—	
Abonnementen	,, 100.—	
		,, 20250.—
Inlichtingendienst		,, 250.—
Huishuur		,, 400.—
		f 38550.—

Uitgaven.

Post		Bedrag
Propaganda		f 750.—
Onkosten:		
Salarissen	f 1226.—	
Huishuur	,, 750.—	
Kantoorbehoeften	,, 100.—	
Schrijfloon	,, 50.—	
Porti	,, 70.—	
Reiskosten	,, 300.—	
Receptiekosten	,, 25.—	
Gas- en Waterleiding	,, 50.—	
Telefoon	,, 175.—	
Brandstoffen	,, 60.—	
Inning contributies	,, 400.—	
Diversen	,, 94.—	
		,, 3300.—
Koloniaal Weekblad:		
Uitgever	,, 11500.—	
Provisie	,, 6900.—	
Honoraria	,, 1900.—	
Reiskosten	,, 490.—	
Diversen	,, 110.—	
		,, 20900.—
Leestafel		,, 200.—
Lidmaatschappen		,, 200.—
Inlichtingendienst		,, 2000.—
Ondersteuningsfonds		,, 100.—
Studie-Commissie		,, 50.—
West-Indische Commissie		,, 50.—
Tehuis voor Inlanders		,, 10500.—
Onvoorziene uitgaven		,, 500.—
		f 38550.—

Den Haag, 31 Dec. 1918.
S. E. & O.

GROOSS,
Penningmeester.

's-Gravenhage, 11 Juni 1919.

Aan de Vereeniging ,,Oost en West"
Alhier.

Naar aanleiding van de opdracht, ons verstrekt in de Jaarvergadering van 1918, heeft onze Commissie zich onledig gehouden met het onderzoek van de administratie van en de bescheiden overgelegd door Uwen Secretaris-Penningmeester over het jaar 1918.

Het is ons aangenaam omtrent onze bevinding de beste getuigenis te kunnen afleggen: alles werd na behoorlijke verificatie in de beste orde bevonden.

Zoodat wij U mogen aanbevelen de Balans per ultimo December 1918 goed te keuren en mitsdien het Hoofdbestuur voor zijne gestie te acquitteeren en déchargeeren.

Gaarne brengen wij hulde aan de netheid en accuratesse waarmede de administratie is gehouden en meenen U geluk te mogen wenschen met het feit, dat het geheel is in zulke bekwame, ijverige handen als die van Uwen functionaris.

De Verificatie-Commissie,
(get.) H. E. LEVERT.
(get.) J. A. SOETENS.
(get.) J. L. VAN GENNEP.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Vrijdag 4 Juli 1919*, te Deventer. (Lokaal en uur van samenkomst zullen nader worden bekend gemaakt).

Agenda:

1. Notulen. (Zie K. W. 28 Mei 1919, No. 22).
2. Bespreking van de agenda voor de Jaarlijksche Algemeene Vergadering.
3. Goedkeuring van de benoeming van:
   den heer G. J. Oudemans tot voorzitter;
   den heer Prof. Dr. C. Snouck Hurgonje tot ondervoorzitter;
   Mevrouw de Wed. Mr. C. T. van Deventer—Maas, tot lid van de Studie-Commissie.
4. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op *Zaterdag 5 Juli 1919*, te Deventer. (Lokaal en uur van samenkomst zullen nader worden bekend gemaakt).

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen. (Zie K. W. 25 Juli 1918, No. 30).
3. Jaarverslag over 1918 van het Hoofdbestuur. (Zie K. W. 12 Juni 1919, No. 24).
4. Idem van de Commissie voor West-Indië. (Zie K. W. 5 Juni 1919, No. 23).
5. Idem van de Studie Commissie. (Zie K. W. 5 Juni 1919, No. 23).
6. Idem van den Inlichtingendienst.
7. Rekening en verantwoording van het geldelijk beheer over het jaar 1918. (Zie K. W. 19 Juni 1919, No. 25).
8. Begrooting voor het jaar 1919. (Zie K. W. 19 Juni 1919, No. 25).
9. Benoeming van de commissie tot onderzoek van de rekening en verantwoording over het jaar 1919.
10. Voorziening in 7 vacatures in het Hoofdbestuur, ontstaan door:
    a. periodiek aftreden van de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter; E. F. Grooss, secretaris-penningmeester; H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, lid van het dagelijksch bestuur; C. F. Lekkerkerker, Studenten-afdeeling Leiden; Z. G. P. Marcella, Rotterdam en Mevrouw J. E. van Oeveren—Van Schaik, Utrecht;
    b. vertrek uit de afdeeling van het lid: H. W. Scheuer.
    De heer Lekkerkerker en mevrouw Van Oeveren—van Schaik, stellen zich niet herkiesbaar.
    Door het Hoofdbestuur gestelde candidaten:
    Voorzitter: 1. C. R. Bakhuizen van den Brink.
    2. L. A. Bakhuis.
    Secretaris-Penningmeester: 1. E. F. Grooss.
    2. J. A. Soetens.
    Lid Dagel. Bestuur: 1. H. J. A. Raedt van Oldenbarneveldt.
    2. O. de Bordes.
    Afdeeling Rotterdam: 1. Z. G. P. Marcella.
    2. A. Veder.
    Afdeeling Utrecht: 1. Mej. J. van der Schuyt.
    2. H. Somermeijer.
    Afdeeling Leiden: 1. J. A. van Hamel.
    2. Mr. E. Rijke.
    Studenten-afdeeling Leiden: 1. H. J. Hoekstra.
    2. H. Fabriek.
11. Voorstel van de Afdeeling 's-Gravenhage tot het uitschrijven van de volgende prijsvraag:
    ,,Het Hoofdbestuur van de Vereeniging ,,,,Oost en West" looft een prijs uit van ƒ 50.— ,,voor hem of haar, die het beste opstel schrijft ,,over het groote belang, dat zoowel Nederland ,,als de koloniën er bij hebben, dat bekwame ,,oud-Indiërs, ten getale van minstens 10, in ,,de Tweede Kamer komen."
    ,,Het opstel moet niet grooter zijn dan één ,,pagina van het Koloniaal Weekblad, aan ,,weerszijden beschreven."
    ,,Het Hoofdbestuur wijst de personen aan, ,,die den prijs zullen toekennen."
12. Behandeling van de motie-Vermeer. (Zie notulen Jaarlijksche Algemeene Vergadering 1918, K. W. 25 Juli 1918, No. 30).
    Het Hoofdbestuur ziet zijn oordeel weergegeven in de nota van het Dagelijksch Bestuur, opgenomen in het Kol. Weekblad van 10 October 1918, No. 41, behoudens dat aan den zin, voorkomende in de 3e kolom, regel 11 tot 15 van boven, en luidende: ,,Dit pogen moet echter niet gepaard gaan met een verwijt aan ,,het Nederlandsche volk van onkunde en gebrek aan belangstelling, welke leidt tot een ,,verwijdering tusschen Indië en Nederland", worden toegevoegd de woorden: ,,zooals naar ,,onze meening ok niet rechtstreeks in de bedoeling van den heer Vermeer gelegen heeft."
13. Bespreking naar aanleiding van het ontwerp-program van actie van de Propaganda-Commissie. (Zie het reeds toegezonden afschrift).
14. Bepaling van de plaats waar de jaarlijksche algemeene vergadering in 1920 zal worden gehouden.
15. Mededeelingen omtrent commissiën, instellingen en werkzaamheden.
16. Rondvraag.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.02; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar **f 0.50** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.